

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ
КОРПОРАЦІЇ**

Студента 2-го курсу денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»

освітньо-наукової програми
«Корпоративні фінанси»

Ткаченко Олександра Євгенійовича

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор

Любкіна Олена Вікторівна

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань

Студент _____

Робота допущена до захисту в Екзаменаційній комісії рішенням кафедри
фінансів
від «11 » травня 2022р., протокол №12

Завідувач кафедри фінансів,
доктор економічних наук, професор
Лютий Ігор Олексійович

_____

Київ – 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ КОРПОРАЦІЇ.....	7
1.1. Теоретичні підходи до управління фінансовою стійкістю корпорації.....	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення управління фінансовою стійкістю корпорації задля забезпечення ефективної її діяльності.....	12
1.3. Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості корпорації.....	18
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» ЯК СКЛАДОВОЇ ЙОГО ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	28
2.1. Загальна характеристика діяльності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА».....	28
2.2. Аналіз показників фінансової стійкості ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА».....	34
2.3. Стратегія управління фінансовою стійкістю в корпорації.....	42
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА НАПРЯМКІВ СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ КОРПОРАЦІЇ.....	49
3.1. Рекомендації щодо розробки стратегічних карт управління фінансовою стійкістю ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇН.....	49
3.2. Практична реалізація методики оцінки ризику в системі управління фінансовою стійкістю корпорації	55
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах господарювання фінансова стійкість корпорації є найбільш комплексною інтерпретацією фінансової діяльності будь-якого підприємства. Це пояснюється тим, що цей індикатор характеризує і фінансову незалежність підприємства, і його прибутковість, і здатність ефективно використовувати основні та оборотні кошти, що дозволяє безперебійно та в повному обсязі проваджувати фінансово-господарську діяльність відповідно до визначених форматів.

В сучасних умовах великої значущості набуває удосконалення методів та способів управління діяльністю, зокрема в умовах цифровізації, задля досягнення успіху окремих суб'єктів господарювання. Насамперед, це стосується фінансової сфери, як однієї із пріоритетних та значущих складових господарської діяльності корпорацій. Успішність діяльності будь-якої корпорації та перспективність її подальшого розвитку залежить від стану фінансової сфери та від правильного забезпечення своєї діяльності сучасними фінансовими інструментами.

Корпорація зможе витримати будь-які зміни ринкової кон'юнктури лише тоді, коли вона є фінансово стійкою, а також з великим припущенням можна стверджувати, що вона, в такому разі, і не опиниться на межі банкрутства. При цьому, до пріоритетних та значущих економічних питань відносять як кваліфікування меж фінансово-економічної стійкості, так і діагностування ризиків неплатоспроможності та недостатності економічних засобів для подальшого розвитку.

Тому правомірним і логічним є розуміння того факту, що одним з основних елементів фінансового менеджменту є належне управління фінансовою стійкістю корпорації, як необхідної передумови її стабільного розвитку в умовах постійно мінливого середовища.

Рівень розробки теми дослідження у науковій літературі. Значний вклад в теоретико-прикладному аспекті щодо з'ясування теоретичних підходів

до оцінювання фінансової стійкості підприємства внесли відомі вітчизняні та закордонні вчені: М. Білик, В. Базилевич, Дж. Баклі, З. Варналій, О. Кривицька, С. Ланець, О. Любка, І. Лютий, та інші. Вирішення питання управління фінансовою стійкістю на підприємстві, також знайшло відображення в роботах Г. Азаренкової, В. Буряковський, В. Вітлінський, О. Головка, В. Джонсон, Л. Каутар, Р. Каплан, Д. Коллінз, О. Мірошник, С. Науменкової, О. Терещенко, І. Шкільник, О. Яфінович та ін.

Варто зазначити, що дедалі частіше фінансова стійкість досліджується за допомогою окремих показників її розрахунку та алгоритмізації цього процесу. Але, все ж таки, постійної уваги потребують питання впливу різноманітних ризиків на фінансову стійкість корпорацій. Актуальність, практична значущість та недостатня опрацьованість зазначеної проблематики обумовили вибір теми дисертації, визначили мету, завдання, об'єкт, предмет, логіку та зміст дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є поглиблення теоретико-методичних та практичних аспектів управління фінансовою стійкістю корпорації та розробка рекомендацій щодо удосконалення процесу управління з метою забезпечення стійкого функціонування корпорації.

Реалізація мети дослідження зумовила об'єктивну необхідність виявлення і розв'язання наступного комплексу завдань:

- узагальнити існуючі теоретичні підходи до визначення сутності поняття «фінансова стійкість корпорації» на основі критичного аналізу відповідного наукового підґрунтя;
- систематизувати нормативно-правовий базис щодо управління фінансовою стійкістю корпорації;
- дослідити методичні підходи до оцінки фінансової стійкості корпорації;
- охарактеризувати особливості діяльності та оцінити фінансовий стан ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»;
- проаналізувати показники фінансової стійкості ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»;

- дослідити стратегію управління фінансовою стійкістю на ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»;
- побудувати стратегічні карти управління фінансовою стійкістю ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»;
- розробити пропозиції щодо управління фінансовою стійкістю корпорації за рахунок проведення якісного аналізу ризику в системі.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають з приводу управління фінансовою стійкістю корпорації.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні підходи до управління фінансовою стійкістю ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА».

Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної магістерської роботи полягає у вдосконаленні поняття «фінансова стійкість корпорації», запропонованні методичного підходу до оцінки якості і ступеня ризику інноваційного проекту, який припускає використання чотирьох критеріїв: сумарної величини перевитрати (економії) інвестиційних ресурсів, величини перевитрати (економії) часу реалізації перших восьми етапів, сумарної величини продовження життєвого циклу інноваційного товару, величини недоотримання доходу.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу кваліфікаційної магістерської роботи становлять сучасна економічна теорія, методи наукового пізнання та фінансового аналізу. В роботі використано такі наукові методи: морфологічного аналізу (для кваліфікування дефініції «фінансова стійкість корпорації»); аналізу та синтезу (для вивчення об'єкта і предмета досліджуваної проблеми); фінансового аналізу (в частині дослідження абсолютних і відносних показників при оцінці фінансової стійкості); критичного аналізу (для ідентифікування проблем методичного забезпечення оцінювання фінансової стійкості підприємства); порівняння (для порівняння окремих досліджуваних періодів і процесів). Обробка кількісної інформації, що

була проаналізована в роботі, використовувалась із використанням пакету Microsoft Office 2010.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, періодичні та інформаційно-аналітичні видання, наукові праці і публікації провідних вітчизняних і зарубіжних вчених з питань управління фінансової стійкості, ресурси мережі Інтернет, дані бухгалтерської та внутрішньогосподарської звітності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА», власні розрахунки автора.

Практичне значення одержаних результатів. За результатами дослідження сформульовані теоретичні та практичні положення, які доведені автором до конкретних пропозицій щодо вдосконалення управління фінансовою стійкістю корпорацій. Одержані результати можуть бути використані в практичній діяльності корпорації з метою забезпечення високого рівня її ефективної діяльності.

Апробація результатів. За матеріалами кваліфікаційної магістерської роботи також було опубліковано тези доповідей на Шостих Всеукраїнських наукових читаннях пам'яті С.І. Юрія (18 листопада 2020 р., м. Тернопіль); XIV Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків» (19 листопада 2020 року, м. Черкаси); IV Всеукр. науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами» (20 листопада 2020 року, м. Київ).

За результатами проведеного дослідження опубліковано дві наукові у фахових наукових виданнях.

Обсяг та структура роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списоку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи містить 70 сторінок, 18 таблиць, 9 рисунків, список літератури з 89 найменувань, 5 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ КОРПОРАЦІЇ

1.1. Теоретичні підходи до управління фінансовою стійкістю корпорації

В ринкових умовах одним із основних індикаторів успішного функціонування та стабільного розвитку корпорації є її фінансова стійкість. Будь-яка корпорація, як суб'єкт підприємницької діяльності, в процесі функціонування повинна мати таке фінансове забезпечення, яке б дозволяло постійно формувати підґрунтя для безперервного виконання своїх фінансових гарантій перед державою, найманими працівниками, власниками та діловими партнерами [27].

В умовах нестабільності будь-який суб'єкт підприємницької діяльності, як відомо, знаходиться в пошуках шляхів більш ефективного функціонування свого бізнесу. Тому, саме оцінка фінансової стійкості є одним з найважливіших індикаторів діяльності корпорацій. Вона формує уявлення про місце корпорації на ринку, фінансовий профіль компанії, її перспективи на майбутнє, ризикостійкість та інші конче важливі параметри для поточного і стратегічного розвитку. На нашу думку, оцінка стійкості фінансових можливостей є найактуальнішою умовою для розвитку корпорації, її життєдіяльності та конкурентоспроможності. Саме тому будь-якій корпорації необхідно приділяти високу увагу показнику фінансової стійкості.

Для того аби чіткіше проаналізувати сутність поняття «фінансова стійкість», були розглянуті думки економічних науковців щодо трактування цього поняття (табл. 1.1).

Критично проаналізувавши думки вчених стосовно поняття «фінансова стійкість» можна зробити висновок, що немає характеристики, яка б зосередила

усі ознаки досліджуваного поняття та розкривала б його в повній мірі. Тому вважаємо за доцільне об'єднати наведені визначення в 3 категорії.

Таблиця 1.1

Узагальнення сутності дефініції «фінансова стійкість»

Автор	Визначення	Коментар
1	2	3
Кривицька О.Р. [37]	результат формування прибутку, що є визначальною ознакою його економічної незалежності	розглядається лише з боку незалежності підприємства
Мірошник О.Ю. [46]	такий стан фінансових ресурсів, за якого підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торгівельної діяльності, а також витрати на його розширення й оновлення	характеризується першочерговими ознаками підтримки фінансової стійкості
Білик М.Д. [11]	стабільність фінансового положення, що виражається у збалансованості фінансів, достатній ліквідності активів, наявності необхідних резервів	характеризує тільки показники фінансової стійкості
Філонич О.М. [73] Error! Reference source not found.	як стан підприємства, при якому розмір його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним	ототожнюється з платоспроможністю, не беручи до уваги інші фінансові інструменти
Коробов М.Я. [36]	відповідність параметрів діяльності підприємства та розміщення його фінансових ресурсів критеріям позитивної характеристики фінансового стану	не відображає наповненість саме умов та фінансової стійкості
Стрішанець О. [64]	здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику	не розкриває шляхи отримання фінансової стійкості
Ізмайлова К.В. [31]	ступень фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання	розглянуто лише з думки фінансової незалежності
Цал-Цалко Ю.С. [74]	стан активів (пасивів) підприємства, яке гарантує йому постійну платоспроможність	порівнюється зі платоспроможністю
Русіна Ю.О. [62]	наявність власних оборотних коштів, їх збереження, співвідношення між власними і позиковими оборотними коштами, характеризують ступінь фінансової стійкості підприємства, його становище на фінансовому ринку, можливості додаткової мобілізації фінансових ресурсів за допомогою випуску цінних паперів	досліджується як елемент стійкого розвитку акціонерних підприємств, які підтримують фінансову стійкість за допомогою продажу цінних паперів
Бланк І.А. [9]	характеристика стабільності фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів, які використовуються	характеризується лише як значна частка власного капіталу

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
Шеремет О.О. [77]	такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення	розкривається під умовами досягнення фінансової стійкості
Мельник М.В. [43]	фінансовий стан вважається стійким, якщо організація має в своєму розпорядженні достатній обсяг капіталу для того, щоб забезпечувати безперервність своєї діяльності, пов'язану з виробництвом та реалізацією продукції, а також повністю і своєчасно погашати свої зобов'язання перед персоналом з виплати заробітної плати, бюджетом зі сплати податків і постачальниками за отримані від них поставки і послуги, формувати кошти для оновлення і зростання необоротних засобів	аналізується лише з точки зору покриття витрат підприємства
Белікова Т.В. [8]	такий суб'єкт господарювання, який придбає активи (основні фонди, нематеріальні активи, оборотні кошти) лише за рахунок власних коштів, та не допускає дебіторської та кредиторської заборгованості та розраховується вчасно за своїми зобов'язаннями	розглянуто поняття, як грошовий розрахунок підприємства
Ващенко Л.О. [6]	такий стан грошових ресурсів, який забезпечує розвиток підприємства переважно за рахунок власних коштів, вказуючи при цьому на такі її ознаки: платоспроможність, кредитоспроможність; мінімальний рівень підприємницького ризику	не розглянуто зі сторони маневреності капіталу, як однією з найважливіших досягнень стійкого фінансового стану
Колесникова В.М. [35]	стан майна підприємства, який гарантує йому платоспроможність. На її думку, фінансова стійкість передбачає, що фінансові ресурси вкладені в господарську діяльність, мають окупитися за рахунок грошових надходжень від неї, а отриманий прибуток повинен забезпечити самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів	поняття є найповнішим з усіх досліджених. Розкрита характеристика та основні ознаки фінансової стійкості та можливості стійкого фінансового стану підприємства

Джерело: складено за даними науковців [6, 8, 9, 11, 31, 35, 36, 37, 43, 47, 62, 64, 73, 74,

77]

До першої категорії можна віднести вчених, котрі приділяють найбільшу увагу умовам, за яких може бути досягнуто стан фінансової стійкості. До них можна віднести таких авторів як: І. Бланк, О. Шеремет, М. Мельник, Ю. Русіна, Л. Ващенко та ін. Основним недоліком досліджень цих науковців, на

нашу думку, є те, що неповною мірою окреслено переваги та можливості корпорації, що трактується як фінансово стійка.

До другої категорії можна віднести дослідників, які акцентують увагу лише на ознаках фінансової стійкості, не зважаючи на умови її досягнення та наслідки. До цієї категорії вчених слід віднести В. Колесникову, М. Коробова, О. Стрішанець та ін.

До третьої категорії належать вчені, котрі ототожнюють поняття «фінансова стійкість» з поняттям «платоспроможність» та «фінансова незалежність»: О. Філімоненко, О. Кривицька, М. Білик, К. Ізмайлова, О. Мірошник, Ю. Цал-Цалко та ін.

Проаналізовані думки вчених дозволили зробити висновок, що у характеристиках поняття «фінансова стійкість» є певні недоліки, які ускладнюють процес оцінки фінансової стійкості. За нашими міркуваннями, саме це не завжди дозволяє суб'єктам господарювання застосувати якісний методичний інструментарій задля ефективного управління фінансовою стійкістю. Тому, на основі проведеного критичного аналізу наукових підходів до розуміння сутності поняття «фінансова стійкість», пропонуємо власне удосконалене його трактування як такий стан корпорації, за якого вона здатна здійснювати основну та інші види діяльності в умовах підприємницького ризику та впливу різноманітних факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, з метою як максимізації економічної вигоди власників та підвищення вартості корпорації, так і зміцнення її конкурентних переваг з урахуванням інтересів суспільства та держави.

Пропоноване трактування, за нашими міркуваннями, відрізняється від існуючих тим, що в ньому чітко прослідковується здатність використання фінансових ресурсів у будь-який час задля забезпечення власного цілеспрямованого розвитку та підтримання платоспроможності корпорації.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження різнобічних наукових поглядів на проблематику сутності фінансової стійкості корпорації, можна повністю погодитися з наведеними авторами, що фінансова стійкість

також віддзеркалює результативність діяльності корпорації, оскільки сигналізує також щодо достатності власних фінансових ресурсів, якості їхнього використання та ефективності розміщення.

Дослідження питання фінансової стійкості корпорації, на нашу думку, буде не повним, якщо залишити поза увагою сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, під впливом яких відбувається її формування. Сукупність таких факторів систематизовано за певними класифікаційними ознаками та представлено в таблиці А.1 додатку А.

Аналіз наукового підґрунтя свідчить, що домінуючими принципами забезпечення фінансової стійкості є: врахування можливості реалізації ризиків; застосування показників, що дають змогу реально оцінити фінансову стійкість корпорації; активізація реагування на зміни внутрішніх та зовнішніх факторів; продукування та реалізація якісного інструментарію обґрунтування фінансових рішень в умовах невизначеності та ризику; системність управління; інтегрованість із загальною системою управління; орієнтування на досягнення стратегічних векторів корпорації [17].

Наприкінці, слід відмітити, що процес забезпечення фінансової стійкості повинен бути зорієнтований на досягнення заздалегідь визначених індикаторів ефективної реалізації діяльності корпорації, а також на мінімізацію негативного впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Таким чином, фінансова стійкість корпорації є ключовою ознакою її фінансового стану та здатності до стратегічного розвитку. В умовах сьогодення, коли суб'єктам бізнесу потрібно втримувати свої конкурентні позиції на ринку, саме фінансова стійкість та її постійний моніторинг є тим основним питанням, що знаходяться в центрі уваги фінансового менеджменту підприємства.

1.2. Нормативно-правове забезпечення управління фінансовою стійкістю корпорації задля забезпечення його ефективної діяльності

На науковому полі немає єдності позицій щодо поняття, характеристик та організаційно-правових форм корпорацій. При цьому, спостерігається так звана полярність позицій науковців з даної проблематики: від представлення корпорацій у його найвужчому розумінні, відповідно до якого корпорацією вважається лише акціонерне товариство, до широкої інтерпретації, під якою корпорація розглядається як будь-яка юридична особа. В таблиці А.2 додатку А подано сутність трактування дефініції «корпорація» різними науковцями.

В даній роботі під «корпорацією» будемо розуміти договірне господарське об'єднання, створене на основі загальних економічних інтересів працівників та акціонерів для одержання максимального прибутку від операційної діяльності та вкладених інвестицій.

Найважливішим нормативним актом, що регулює діяльність суб'єктів господарювання, в тому числі корпорацій, є Господарський кодекс України. Він містить загально-правові, соціальні та економічні засади, котрі допомагають здійснювати підприємницьку діяльність громадянам та юридичним особам на території України. Господарський кодекс України встановлює державну підтримку при введенні бізнесу, а також надає гарантії свободи підприємництва. За Господарським кодексом, один з принципів, на яких базується діяльність суб'єктів господарювання, має на меті залучення і використання фінансових, природних, матеріально-технічних, трудових та інших ресурсів, використання яких не заборонено чи необмежено законом [26].

Господарським кодексом України виокремлюються організаційні форми підприємства та його види, правила його створення і реєстрація, реорганізація і ліквідація, усі необхідні інструменти для переходу до ринкової економіки. На комерційній основі суб'єкт господарювання користується банківським кредитом. Корпорація також на договірній основі може надати банку право користуватися своїми вільними коштами та обирати величину проценту за

користування. Корпорацією, через установу банку, проводиться безготівковий або готівковий розрахунок за свої зобов'язання за правилами, затвердженими Національним банком України.

Податковим кодексом України визначається механізм сплати податку на прибуток, який є єдиним видом прямого податку для юридичних осіб в Україні. Порядок обчислення оподаткованого прибутку об'єкта оподаткування також визначається Податковим кодексом України. Останнім встановлюється також і характеристика об'єкта оподаткування і порядку обчислення оподатковуваного прибутку [53].

Мінімальний розмір та порядок формування статутного капіталу обчислюється залежно від правового статусу підприємства. Під час здійснення державної реєстрації корпорації заповнюється реєстраційна карта, до якої вноситься розмір статутного капіталу. Законодавчі акти, що регулюють мінімальний розмір статутного капіталу – це Закон України «Про господарські товариства» [55]. Порядок і джерела формування статутних капіталів залежать від типу підприємства і форми власності. В Україні чинним законодавством закріплено права підприємств різних типів і форм власності, зокрема в Законі України «Про господарські товариства» та в Господарському кодексі України [55].

Варто зазначити, що для господарських підприємств та незначної частки підприємств зі специфічною діяльністю, що пов'язана з фінансовими операціями, встановлюється мінімальний розмір статутного капіталу. Для всіх інших підприємств різних організаційно-правових форм величина статутного капіталу визначається засновником залежно від масштабу та виду діяльності.

Закон України «Про господарські товариства» – законодавчий акт, що регулює мінімальний розмір статутного капіталу [55]. Від форм власності та типів підприємств залежать джерела та порядки формування статутних капіталів. В українському законодавстві, а саме у Господарському кодексі України та в Законі України «Про господарські товариства» зафіксовано права підприємств різних форм та типів власності.

Ефективність стратегічних фінансових рішень більшою мірою залежить від достовірності, вичерпності, зрозумілості та своєчасності отриманої інформації. Інформаційна база слугує підґрунтям для формування фінансової стратегії. Інформаційний базис формується за допомогою зовнішніх та внутрішніх джерел. Так, до зовнішньої джерельної інформаційної бази відносять показники, що визначають [33]: макроекономічний розвиток країни і розвиток галузі, в якій функціонує корпорація; кон'юнктуру фондового і грошового ринків; діяльність контрагентів (страхових компаній, банків, постачальників і покупців продукції) та конкурентів. За рахунок внутрішніх джерел інформації формуються дві основні групи показників [33]: показники фінансового обліку та показники управлінського обліку підприємства.

Основу інформаційної бази фінансового менеджменту корпорації складають показники фінансового обліку, на підставі якого проваджується аналізування, прогнозування, планування і прийняття оперативних рішень за усіма напрямками фінансової діяльності (рис. А.1 додатку А). До цієї групи показників відносять показники існуючих форм звітності [33]:

- форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;
- форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)»;
- форма № 3-н «Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)»;
- форма № 4 «Звіт про власний капітал»;
- примітки до фінансової звітності.

В Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НСБО 1) наведено основні вимоги до фінансової звітності [56**Error! Reference source not found.**]. Складові фінансової звітності ілюструють різні аспекти господарських функцій та операцій за звітний період, узагальнюють інформацію за попередні звітні періоди, характеризують облікову політику та її зміни. Все це в цілому дозволяє проводити якісний ретроспективний аналіз діяльності тієї чи іншої корпорації (табл. 1.2).

Призначення основних складових фінансової звітності підприємства

Складові фінансової звітності	Зміст	Використання інформації
Баланс (Звіт про фінансовий стан)	сукупність економічних ресурсів на дату балансу, які контролюються корпорацією	оцінка структури ресурсів корпорації, ліквідності та платоспроможності корпорації; прогнозування майбутніх потреб у позиках; оцінка та прогнозування змін в економічних ресурсах, які корпорація (імовірно) контролюватиме в майбутньому
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	склад доходів, витрат та фінансових результатів корпорації за звітний період	оцінка та прогноз прибутковості діяльності корпорації, структури доходів та витрат
Звіт про власний капітал	трансформування складу власного капіталу корпорації за звітний період	оцінка та прогноз змін у власному капіталі корпорації
Звіт про рух грошових коштів	генерування та використання грошових коштів впродовж звітного періоду	оцінка та прогноз операційної, інвестиційної та фінансової діяльності корпорації
Примітки	застосована облікова політика; додатковий аналіз статей звітності, задля забезпечення її зрозумілості; інформація, не представлена у фінансових звітах, але обов'язкова за П(С)БО	оцінка облікової політики, здатності нівелювання ризиків або загроз, які впливають на діяльність корпорації; ресурсна база суб'єкта господарювання та рівень його зобов'язань, діяльність підрозділів, тощо

Джерело: складено за даними [33]

В якості користувачів фінансової звітності корпорації виступають юридичні та фізичні особи, що вимагають інформаційного профілю про діяльність корпорації для прийняття тих чи інших рішень. Класифікування користувачів звітності здійснюється на внутрішніх і зовнішніх, а також безпосередньо й опосередковано зацікавлених у результатах фінансово-господарської діяльності корпорації.

Відповідно до рисунку 1.1, до користувачів фінансової звітності відноситься також топ-менеджмент корпорації, що потребує інформаційного розуміння потреби у фінансових ресурсах та оцінювання ефективності прийнятих управлінських рішень.

Рис. 1.1. Користувачі фінансової звітності корпорації

Джерело: [33]

Також, до користувачів відносять кредиторів, які надають корпорації позики та є зацікавленими у фінансовій звітності для обґрунтованості доцільності надання або подовження, наприклад, кредитних відносин, погодження механізму його повернення, визначення величини відсотків відповідно до власне кредитного ризику, тощо [33].

Вкладення капіталу інвесторами у корпорацію здійснюється з певним ризиком з метою отримання прибутку в майбутньому. Зрозуміло, що в даному разі для обґрунтування управлінських рішень, інвесторам потрібна фінансова звітність, що дозволить з'ясувати питання про доцільність вкладення грошей, наприклад, в цінні папери корпорації. Окрім цього, така інформація про фінансовий стан є цікавою для власників корпорації, яким необхідно з'ясувати: чи збільшилася, чи зменшилася частка їхнього власного капіталу.

Звичайно не можна применшувати зацікавленість постачальників у фінансовій звітності задля визначення, наскільки вчасно буде погашена заборгованість корпорації перед ними. Зрозуміло, що чим більшою мірою постачальник є залежним від підприємства як клієнта, тим прискіпливіше він досліджуватиме його фінансові результати з метою ідентифікування ступеня надійності збуту своєї продукції. У стабільності поставок зацікавлені звичайно покупці, оскільки залежність від підприємства як постачальника необхідних товарів та послуг є постійною. Чим сильнішою є така залежність клієнтів від постачальника, тим більшою мірою вони зацікавлені в прозорості його фінансовій звітності з метою прогнозування та розуміння можливих змін цінової політики, забезпеченні та підтриманні фінансової стабільності, тощо.

Фінансова звітність, в свою чергу, є об'єктом контролю податковими органами як за правильністю нарахування податків та інших обов'язкових платежів, так і за своєчасністю їх справляння [33**Error! Reference source not found.**]. Для співробітників підприємства та їхніх профспілкових комітетів також є зацікавленість в отриманні вичерпної фінансової інформації, зокрема про стабільність, прибутковість діяльності корпорації-роботодавця та спроможність в повному обсязі і своєчасно виплачувати заробітну плату й забезпечувати працевлаштування у майбутньому.

На регіональному рівні як органи міської влади, так і населення регіону, на теренах якого функціонує корпорація, зацікавлені в отриманні достовірної інформації про фінансовий стан, платоспроможність та фінансову безпеку підприємства, тенденції зміни зазначених індикаторів, оскільки від цього залежать: надходження фінансових ресурсів до місцевого бюджету; опосередковано рівень зайнятості в регіоні; розвиток та потреба у місцевих постачальниках сировини; соціально-економічний розвиток регіону; можливості державно-приватного партнерства для зміцнення бізнесу, тощо. Крім того, варто зазначити, що не слід оминати увагою фінансових експертів, юристів, оцінщиків, консультантів та інших економічних агентів, які також є опосередковано зацікавленими у результатах фінансової діяльності корпорацій.

1.3. Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості корпорації в системі подальшого управління

В економічній площині представлено велике розмаїття індикаторів, які впливають на фінансову стійкість корпорації, але водночас єдиного підходу та одноставності щодо розуміння такої оцінки не існує. Головною метою оцінки фінансової стійкості є аналіз досліджуваного підприємства за фінансовими критеріями та визначення його рентабельності, конкурентоспроможності та ліквідності. В Україні застосовують чимало різних методик щодо оцінки фінансової стійкості, саме тому, до сих пір не існує єдиного підходу, який би всебічно характеризував суб'єкта господарювання.

Способи оцінювання фінансової стійкості, що сьогодні використовуються, загалом можна поділити на три групи (рис. Б.1 додатку Б). Так, перший спосіб аналізу стійкості знаходить своє вираження у якісній оцінці, другий спосіб – у кількісному оцінюванні, третій спосіб – оцінюванні неспроможності корпорації. За допомогою фінансових коефіцієнтів та нормативних значень аналізується стійкість та порівнюються дві та більше корпорації між собою.

Звичайно розповсюдженим також є метод рейтингової оцінки, за допомогою якого часто оцінюють фінансову стійкість. Його змістовність полягає у тому, що при порівнянні двох і більше корпорацій між собою, розраховується коефіцієнт фінансової стійкості для кожної корпорації, а потім здійснюється порівняння за рейтинговим коефіцієнтом зазвичай від більшого до меншого. Окрім вивчення стійкості за розрахунком сукупності показників, часто розглядають і питання оцінювання фінансової неспроможності корпорації. Як вже зазначалось вище, це третя група методів оцінювання.

Дослідивши усі існуючі методики оцінки фінансової стійкості, можна зробити висновок, що саме коефіцієнти дають якісну оцінку сукупної діяльності корпорації, при цьому, важливим аспектом є також і оцінка платоспроможності. Отже, при оцінці корпорації за допомогою коефіцієнтного

підходу, необхідно звертати увагу не лише на ступінь забезпеченості активами і засобами, а й розглядати рівень платоспроможності, адже вона є формою прояву фінансової стійкості корпорації [15]. З іншого боку, корпорація може бути і неплатоспроможною. Тому, для розуміння ймовірного банкрутства, або нездатності суб'єкта бізнесу виконувати свої фінансові зобов'язання, слід дослідити фінансову неспроможність, іншими словами, міру ймовірного банкрутства. Через те, робимо наступні висновки, для того, щоб повноцінно оцінити діяльність корпорації та її фінансову стійкість, необхідно, в першу чергу, визначити ступінь платоспроможності, а, по-друге, розрахувати фінансові коефіцієнти, які віддзеркалюють загальну картину фінансового стану компанії, і вже на завершення – з'ясувати ймовірність настання банкрутства корпорації.

Економічна практика виробила сукупність методів оцінки фінансової стійкості корпорації, які використовуються з метою запобігання реалізації економічних ризиків та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. До таких методів зокрема належать (табл. 1.3): метод економічних нормалей; стратегічний дью-ділідженс (Due Diligence); нечітко множинний метод та діагностичний бенчмаркінг (Benchmarking).

Терміну Due Diligence (дью ділідженс) дуже рідко приділяється увага, хоча це поняття часто застосовується, але без точного його розуміння. Цей термін тлумачать як «належна старанність» чи «належна добросовісність». «Дью Ділідженс» – це належна перевірка, яка означає набір операцій, що забезпечують для проектів мінімальний ризик від неочікуваних ситуацій. Простими словами, це оцінка стану роботи корпорації з точки зору юристів, аудиторів, фінансових аналітиків для формування адекватної звітності про корпорацію. Основними причинами до застосування такого способу є, як правило, продаж або покупка корпорації; оцінка інвестиційної привабливості товариства; злиття і поглинання; перевірка надійності свого контрагента [51].

Сучасні методи аналізу фінансового стану підприємства

Назва методу	Опис методу
Метод економічних нормалей	Реалізується на основі використання «золотого правила економіки» і «золотого правила бізнесу», а також інших економічних нормалей, які враховують зміни собівартості продукції, темпи зростання продуктивності праці, інше.
Due Diligence	Метод дозволяє: 1) інвестору: діагностувати ризики та негативні сторони діяльності підприємства; ухвалити остаточне рішення щодо можливості та доцільності інвестування; визначити ризики подальшого існування бізнесу; отримати захист від можливих негативних фінансових подій; 2) покупцю: отримати детальну інформацію про бізнес, діагностувати потенційну користь від реалізованої угоди; здійснити структурування угоди; 3) власнику, керівнику, менеджеру: оцінити роботу структурних підрозділів та підприємства в цілому; сфокусувати увагу на ключових аспектах інвестиційних угод; оптимізувати процес продажу підприємства; визначити оптимальну ціну здійсненої угоди; 4) банківським установам: дослідити бізнес позичальника; з'ясувати платоспроможний профіль та ліквідність позичальника.
Нечітко множинний метод	Експертами використовуються числові та нечислові дані та на основі нечітких понять, формується висновок щодо стану підприємства. При цьому, експерти допомагають моделювати фінансові, виробничі, комерційні та інвестиційні процеси в діяльності підприємства.
Діагностичний бенчмаркінг	Здійснюється дослідження подібних та/або однакових бізнес-процесів на еталонному прикладі, тобто прикладі інших успішних корпорацій з метою порівняльного аналізу із власною діяльністю корпорації, а також в слабких сторін, виявлення сильних позицій в таких розрізах: репутаційному, технологічному, товарно-якісному, ціновому, інноваційно-продуктовому, збутовому, тощо.

Джерело: [75, 51, 69]

Термін дії такого методу залежить від структури та обсягу корпорації й може тривати від декількох тижнів до року. Проведення процедури оцінювання починається з аналізу величини вигоди та зобов'язань відповідно до угоди на основі дослідження минулих періодів діяльності, але з урахуванням теперішнього та майбутніх планів розвитку компанії з фіксацією ідентифікованих ймовірних ризиків.

Схематично зміст такого процесу зображено на рис. 1.2.

Основні операції, які здійснюються за використання методу Due Diligence:

- перевірка достовірності фінансової та іншої внутрішньої інформації;

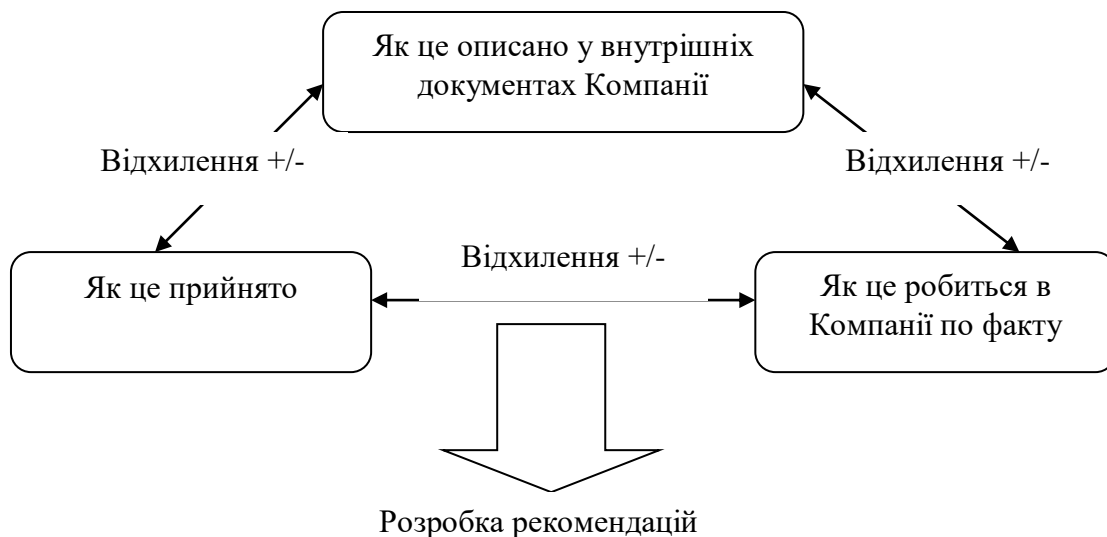

Рис. 1.2. Зміст процесу Дью Ділідженс

Джерело: [69]

- переконання в тому, що топ-менеджмент корпорації є достатньо компетентним для реалізації окреслених векторів;
- підтвердження оцінками / припущеннями, стосовно закладених у бізнес-плані окремих позицій;
- оцінка конкурентних позицій корпорації на ринку, на якому вона проваджує свою діяльність;
- визначення можливості реалізації короткострокової і довгострокової стратегії компанії;
- пересвідчення в правильності оформлення різноформатної документації з точки зору її відповідності чинному законодавству та внутрішнім стандартам компанії; тощо.

Бенчмаркінг – це процес вимірювання продуктивності процесів компанії або послуг порівняно з процесами або послугами іншої компанії, які вважаються еталонними чи кращими в галузі. Цей порівняльний аналіз необхідний для ідентифікації внутрішніх резервів поліпшення діяльності суб'єкта господарювання. При цьому, розрізняють два основних способи такого покращення: безперервний та швидкий. Так, зрозуміло, що поступовий характер на фоні невеликих трансформацій з метою отримання суттєвих успіхів

лежить в основі безперервного поліпшення. Натомість, швидке покращення може бути досягнуто лише через реінжиніринг внутрішнього робочого процесу в повному його розумінні [75].

На основі досліджень вітчизняних науковців на кшталт використання нечітко-множинного методу можна розрахувати рівень ризику виникнення банкрутства. Для застосування такого методу використовують числові та нечислові показники. Докладніше процес розрахунку показників підприємства на основі нечітких понять можна розглянути на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Схема процесу розрахунку на основі нечітких понять

Джерело: [51]

Наступний сучасний метод, який використовують корпорації – метод економічних нормалей. Він ототожнюється з «золотим правилом економіки» та «золотим правилом бізнесу», які полягають у розрахуванні собівартості продукції, продуктивності праці та темпах їх зростання. Влучним є використання нефінансових показників, а саме тих, які визначають соціальну,

екологічну ситуацію як наслідок діяльності корпорації та призводять до бажаних наслідків.

Корпорації України дуже активно почали використовувати сучасні методи оцінки фінансової стійкості, якими вже давно користується увесь світ, при цьому найчастіше застосовують методи діагностичного бенчмаркінгу та дью ділідженсу.

В теорії та практиці економіки існує чимало різних класифікацій методів оцінювання економічного стану корпорації. Насамперед виділяють формалізовані та неформалізовані методи дослідження. До неформалізованих методів оцінювання відносять експертну оцінку та сценарії, теорію катастроф, деталізацію. В даному випадку формують систему показників за характеристиками порівняння, психології, морфології. Всі ці методи характеризуються суб'єктивізмом, адже вони побудовані на інтуїції, особистісного досвіду та аналітичних знань. До формалізованих методів аналізу належить математичний апарат, який, у свою чергу, поділяє методи на підвиди, а саме: традиційні, групування, відносні, порівняння, медіанні та моральні, елімінування, інтегральні, пропорційного поділу, логарифмічні, індексні, балансові та складних відсотків (рис. В.1 додатку В).

Характеристика математичних методів представлена в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Характеристика основних методів фінансового аналізу

Назва методу	Характеристика
1	2
Балансовий	Визначення одного показника через інші.
Групування	При аналізі економічних явищ для вивчення структури, типів, взаємозв'язку.
Відносних величин	Для порівняння.
Середніх величин	Для узагальнення інформації.
Медіанних, модальних величин	Для визначення типових показників.
Елімінування, інтегральний, логарифмічний, пропорційного ділення	Для виявлення кількісного впливу зміни факторів на зміну результативного показника.
Індексний	Для виявлення динаміки різних показників в просторі й часі.
Рядів динаміки	Для визначення показників розвитку.

Продовження таблиці 1.4

1	2
Нарощування, дисконтування	Для визначення вартості грошей за часом.
Дисперсійний аналіз	Для визначення зв'язку між показниками, кількісного оцінювання параметрів ризику.
Кореляційний аналіз	Для визначення залежності між показниками в малому та середньому і лише в масі.
Регресійний аналіз	Для відображення взаємозалежності між факторами.
Коваріаційний аналіз	Для визначення залежності, середньої від якісної, кількісних факторів.
Методи оптимізації	Для знаходження оптимального рішення за певним критерієм.
Теорія ігор	Для знаходження оптимальної стратегії в ситуації ігрового характеру.
Теорія масового обслуговування	Для побудови оптимального розкладу і чергування.
Теорія графів	Метод програмно-цільового планування.

Джерело: [39]

Узагальнююча характеристика основних економіко-математичних методів і моделей оцінки фінансової стійкості корпорацій наведена в таблиці Д.1 додатку Д. Системну характеристику основних показників економічного стану корпорації представлено в таблиці Д.2 додатку Д. Систему розрахунків показників оцінки фінансового стану корпорації проілюстровано у таблиці Д.3 додатку Д.

Як висновок можемо зазначити, що аналіз фінансової стійкості – це важлива складова ефективної діяльності корпорації, що дозволяє розробляти та впроваджувати ефективні управлінські рішення щодо забезпечення конкурентоспроможності корпорації на ринку, отримання фінансової підтримки інвесторів, тощо.

Управління фінансовою стійкістю корпорації є одним з найбільш важливих функціональних напрямків системи фінансового менеджменту, яка нерозривно пов'язана та обумовлена іншими системами управління. Що ж розуміємо під управлінням фінансовою стійкістю корпорації? Насамперед, остання відображає систему принципів і методів продукування та реалізації управлінських рішень, спрямованих на забезпечення прийняттого стану фінансових ресурсів, їх формування і розподілу, що сприяв би розвитку

корпорації на основі зростання прибутку та капіталу за умови протистояння впливу негативним ризикам зовнішнього і внутрішнього середовища. До того ж, обов'язковою складовою є збереження платоспроможності та кредитоспроможності, а також забезпечення та підтримання фінансової рівноваги корпорації.

Основні складові механізму управління фінансовою стійкістю корпорації наведено на рисунку 1.4.

Рис. 1.4. Основні складові механізму управління фінансовою стійкістю корпорації

Джерело: побудовано автором

Для корпорації управління фінансовою стійкістю зазвичай виступає важливим фактором підвищення ефективності її діяльності, оскільки дозволяє, насамперед, оптимізувати процес використання різнорідних ресурсів суб'єкта господарювання. До того ж важливим є в контексті управління фінансовою стійкістю і аналізування існуючих можливостей запобігання фінансово нестійкому стану підприємства через оцінку дотримання нормативних індикаторів розвитку корпорації.

Таким чином, використання розглянутої послідовності планування фінансової стійкості корпорації повинно забезпечити її стійкий розвиток, здатність до фінансування різних видів діяльності як із зовнішніх, так із внутрішніх джерел, а також раціональність використання фінансових ресурсів. За нашими міркуваннями, топ-менеджмент корпорації повинен оперативно діагностувати сукупність зовнішніх та внутрішніх факторів фінансової стійкості, ініціювати і проваджувати стратегічні та оперативні зміни для її підтримання. Отже, необхідно систематично досліджувати способи управління фінансами корпорацій та використовувати новітні підходи, зокрема й через імплементацію позитивного зарубіжного досвіду, що в цілому сприятиме повноцінній реалізації переваг у частині планування фінансової стійкості.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» ЯК СКЛАДОВОЇ ЙОГО ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Загальна характеристика діяльності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» – один з лідерів українського пивоварного ринку, а також є найбільшою пивоварнею у світі. Компанія займає 8 позицій із 10 в топ 10 найдорожчих пивних брендів, а також входить до п'ятірки великих виробників споживчих товарів. Компанія є правонаступником всіх прав і обов'язків з 1994 року ВАТ «ПИВЗАВОД «РОГАНЬ», з 1995 року – ВАТ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ ПИВЗАВОД «ЯНТАР», з 1994 року – ЗАТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ПИВ КОБІНАТ «ДЕСНА», а також з 2018 року – ПАТ «САН ІНБЕВ Україна». До того ж ПАТ «САН ІнБев Україна» відповідно до угоди між компаніями АВ InBev та Efес від 1 березня 2019 року, на вітчизняному ринку представлятиме лідера світового пивоваріння – компанію ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА».

Згідно Закону України «Про акціонерні товариства» у 2019 році відбулося перейменування підприємства з публічного акціонерного товариства (ПАТ) на приватне акціонерне товариство (ПРАТ). Акціонерами ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» та її засновниками є Бертон Консалтантс Лімітед, Дівайз Інвестментс Лімітед та Інтербрю Інтернешнл Б. В. – юридичні особи, зареєстровані згідно закону в Республіці Кіпр з 1999 року та Нідерландах з 1978 року. Керівником є Хренов Денис Юрійович. Компанія розташована в Бельгії місті Левен та має американські депозитарні розписки на Нью-Йоркській фондовій біржі.

Головна мета створення компанії – це отримання прибутку від своєї

основної діяльності діяльності, шляхом виробництва та реалізації товарів, виконання робіт, надання послуг, здійснення зовнішньоекономічної діяльності. А вже реалізація цієї знаходить своє втілення у такій політиці: надавати кращий сервіс за оптимальних витрат, залучаючи і розвиваючи талановитих людей разом із бізнес-партнерами як команда №1. Отже, візія компанії є такою: «бути прибутковою, зростаючою компанією».

На сьогоднішній день до продуктової лінійки ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» входить більше 200 брендів пива, а також сидр та кваси. Таке продуктове портфоліо сприяє зміцненню міжнародних зв'язків по всьому світу. Компанія виробляє всесвітньо відомі бренди – Budweiser, Corona Extra, Stella Artois, міжнародні бренди – Beck's, Leffe, Hoegaarden, Miller, Spaten, Kwak та національні бренди – Янтар, Чернігівське, Рогань, Жигулівське, Варте, Старий Мельник, Білий Медвідь, сидр Де Сад та квас Село і Люди. До складу ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» входять сім безбалансових відділень: Львівське, Харківське, Дніпропетровське, Одеське, Миколаївське, Чернігівське та Донецьке. Також, на території України знаходиться три броварні: у Миколаєві, Харкові та Чернігові.

Компанія здійснює виробництво пива, квасу, солоду, вуглекислоти, сидру. Загальний обсяг виробництва у натуральному виразі зображено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Загальний обсяг виробництва ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

Основні види продукції	Обсяги виробництва 2021 рік		У відсотках до всієї виробленої продукції
	у натуральній формі, фізична одиниця виміру	у грошовій формі, тис. грн	
Пиво	Обсяг виробництва		
	4843837 Гл	4099381	100
	Обсяг реалізованої продукції		
	5000994 Гл	4889682	99

Джерело: [54]

Тенденції змін чисельності персоналу та рівень оплати праці на ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» подано у в таблиці 2.2.

**Динаміка чисельності працівників та рівень оплати праці ПРАТ
«АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»**

Показник	Рік		Відхилення, +/-
	2020	2021	
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	1875	1842	-33
Фонд оплати праці, тис. грн.	347133,1	415262,7	68 129,60

Джерело: [54]

Варто відмітити, що компанія приділяє неабияку увагу оновленню та автоматизації виробничих потужностей, і відповідно поповненню своєї продуктової лінійки. При цьому, торговій марці «Чернігівське» приділяється найбільше уваги. За результатами досліджень і опитувань сьогодні пиво саме цієї марки є найбільш поширеним на ринку України.

ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» є активним учасником різних заходів із відновлення навколишнього середовища. За рахунок новітніх підходів до створення саме екокомпанії, вона стимулює виробництво все більшої продукції сільського господарства та інновацій, підтримуючи виробників та їх спілки. Для того, щоб рухатися в напрямку екологізації, компанія намагається покращити доступ до води та забезпечити безпеку людей через програми відновлення та консервації водоскиду. Підприємство робить інвестиції у поновлювану електроенергію та продовжує скорочення викидів вуглекислого газу. Прикладом для наслідування в даному питанні є також й відомі у всьому світі пивні бренди, роль яких в проблематиці екологізації є досить значущою. Наприклад, бренд Stella Artois займається очищенням води, бренд Corona Extra – зосереджує зусилля на очищенні пляжів, а бренд Budweiser – привертає агу на відповідальному споживанні.

Компанія поставила собі мету, стати кращою пивоварною компанією за допомогою об'єднання креативних професіоналів та власне вже упродовж 12 років вона це доводить своїми справами. Підприємство робить фокус на тих брендах, які мають найбільший потенціал на міжнародних ринках.

Якщо говорити про місце локації у Харкові, то це Бізнес Сервіс Центр (БСЦ) ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА», самостійна, функціональна частина внутрішнього підрозділу компанії. Метою функціонування якого є підтримка бізнес-процесів, поліпшення фінансової прозорості, прийняття ефективних рішень, підвищення рівня сервісу для клієнтів, тощо.

На сьогоднішній день у БСЦ працює близько 600 спеціалістів, і це є свідченням того, що такий офіс вважається найбільшим європейським офісом даної компанії. Працівники організують свою роботу за такими напрямками: підтримка комерційного бізнес-процесу, організація обліку та звітності, ефективне планування, формування розумного підходу до логістики, управління персоналом та сервісне обслуговування.

Для підвищення платоспроможності та стійкого фінансового стану підприємства використовують аналіз фінансового стану, який дає можливість оцінити наскільки ефективно суб'єкт господарювання використовує наявні ресурси та наскільки оптимальною є їхня джерельна база. Під час проведення такого аналізу велика увага приділяється дослідженню раціональності формування та використання власних, залучених та запозичених грошей, обґрунтованості величини власного капіталу та потреб у ньому, ефективності формування та доцільності напрямків використання прибутку, тощо.

Також, систематично виявляються резерви додаткового отримання прибутку, аналізується спроможність оперативної мобілізації оборотних коштів, наявність та рух резервів товарно-матеріальних цінностей, результативність використання кредиту та його матеріальне забезпечення, можливі джерела розширення фінансового потенціалу. Робиться оцінка стану розрахунків суб'єкта господарювання з банками, покупцями, постачальниками та бюджетом.

В сучасних умовах господарювання така актуальна та постійна оцінка фінансових результатів діяльності підприємства і, звичайно, його фінансового стану є вельми важливою одночасно як для власника, топ-менеджмента, так і для інвесторів, партнерів, державних органів та кредиторів.

Дослідимо особливості фінансово-господарської діяльності підприємства, задля чого використаємо фінансову звітність ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за період 2019- 2021 рр. (Додаток Е).

Як відомо, оцінювання фінансового стану корпорації включає аналіз майнового стану, фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, як за допомогою використання абсолютних, так і відносних показників.

У таблиці 2.3 представлено інформацію щодо майнового стану ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за 2019- 2021 рр.

Таблиця 2.3

**Динаміка показників майнового стану ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС
УКРАЇНА» за 2019-2021 рр.**

Показники майнового стану				
Назва показника	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Норматив
Валюта балансу, млн. грн.	2 747 888	3 022 644	3 450 703	Збільшення
Середня величина основних засобів, тис. грн.	1 619 022,5	1 644 822	2 055 500	Збільшення
Фондовіддача основних засобів	0,69	0,71	0,71	Збільшення
Частка основних засобів в активах	78,58	71,30	71,97	Збільшення
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,71	0,71	0,65	Зменшення
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,09	0,04	0,2	Збільшення
Коефіцієнт мобільності активів	0,17	0,4	0,4	≥5

Джерело: складено автором на основі звітів ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» [54]

Отже, аналіз даних табл. 2.3 свідчить, що впродовж досліджуваного періоду було виявлено значне зростання величини майна ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА». Так, валюта балансу у 2020 році у порівнянні з 2019 роком зросла на 10%, а у 2021 році – на 14,2%.

Товариство має мобільну структуру активів, оскільки необоротні активи формують 39% від усіх активів за період дослідження. Також, індикатор «середня величина основних засобів суб'єкта господарювання» демонструє

постійне зростання. Це є свідченням раціональності використання підприємством наявних матеріальних ресурсів.

Рівень фізичного зносу основних засобів у 2021 році дорівнює 65%, а у попередніх двох роках даний коефіцієнт був сталий і становив 71%. Така ситуація є свідченням того, що ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» швидко застосувало заходів, щодо зниження показника зношеності засобів, оскільки саме ця ознака вказує на рівень конкурентоспроможності підприємства.

Також прослідковується тенденція до зростання коефіцієнту оновлення основних засобів. До речі найяскравіше зростання було саме у 2021 році, а у 2020 році навіть спостерігався спад цього показника порівняно із попереднім 2019 роком. Вітчизняним підприємствам галузі, зокрема в якій ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» проваджує свою діяльність, властива велика зношеність основних засобів, але, щоб бути конкурентним на міжнародному рівні вважається, що такий індикатор повинен бути не менше ніж 60%.

Мобільність товариства упродовж 2019-2021 рр. незначними кроками підвищилась, особливий ріст був зафіксований у 2020 році порівняно із попереднім роком, що зумовлено зниженням величини необоротних активів. В 2021 році значення цього показника залишилось незмінним і становило 0,4. Хоча прослідковується підвищення даного показника, але все одно він не відповідає нормі, і це вказує на те, що підприємство не має потенційної можливості у короткий термін перетворити оборотні активи у найліквідніші активи. Значення довгострокової дебіторської заборгованості може бути основною причиною низького показника мобільності. Та все ж, гнучкість підприємства підвищується у 2021 р., що дає можливість зробити висновок, що товариство може оперативніше реагувати на мінливі умови ринку. Отже, проаналізувавши показники майнового стану, можна сказати, що в цілому вони знаходяться в межах прийнятних тенденцій та/або нормативів.

Аналіз рентабельності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за 2019-2021 рр. має на меті розрахунок основних її показників, що наведені у таблиці 2.4.

**Аналіз рентабельності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»
за 2019-2021 рр.**

Назва показника	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Норматив
Рентабельність активів за чистим доходом	0,054	0,066	0,12	Збільшення
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	0,04	0,04	0,07	Збільшення
Рентабельність власного капіталу	0,17	0,10	0,19	Збільшення
Рентабельність виробничих засобів	0,07	0,08	0,15	Збільшення
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	28,6	24,8	14,09	Зменшення
Коефіцієнт реінвестування	1,6	1,14	0,89	Зменшення
Період окупності капіталу, дні	18,6	15,1	11,9	Зменшення
Період окупності власного капіталу, дні	15,9	13,7	6,9	Зменшення

Джерело: складено автором на основі звітів ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» [54]

Аналіз даних табл. 2.4 свідчить, що показники рентабельності підставою є формування таких висновків: товариство за період 2019-2021 рр. загалом є рентабельним, усі показники показують невелике зростання. Величина власного капіталу упродовж аналізованого періоду має тенденцію до зростання, що підтверджується відповідними розрахунками. Лише незначне зниження демонструє рентабельність власного капіталу у 2020 році, але вже у 2021 році тенденція до росту оновилася.

У 2020 році спостерігається зростання величини чистого прибутку (майже в півтора рази), при цьому величина власного капіталу також збільшилася. Зазначимо, що така абсолютна зміна, математично демонструє зниження показника рентабельності власного капіталу, але проаналізувавши цю характеристику детальніше, можна впевнено констатувати, що такий спад не дозволяє говорити про неефективність використання власних коштів підприємства. Тенденції зміни показника реінвестування прямо пропорційні динаміці нерозподіленого прибутку, це свідчить про те, яка частка чистого прибутку направлена на збільшення власного капіталу. Динаміка коефіцієнта

реінвестування впродовж досліджуваного періоду має тенденцію до зменшення з 1,6 у 2020 році до 0,89 у 2021 році.

Таким чином, за результатами здійсненого аналізу рентабельності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» можемо зробити загальний висновок про достатню ефективність використання наявних ресурсів підприємством. При цьому, особливу увагу потрібно звернути на підвищення рентабельності реалізованої продукції, оскільки дане значення відображає не сталу динаміку.

2.2. Аналіз показників фінансової стійкості підприємства ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

В умовах ринкової економіки актуальна інформація про фінансову стійкість підприємств та тенденції її зміни, є основою для прийняття ефективних управлінських рішень з позиції з різних контрагентів, про що зазначалося в 1 розділі роботи. Практика ведення бізнесу свідчить, що її об'єктивність та обґрунтованість значною мірою залежить від якості та кількості фінансово-аналітичних розрахунків. Тому завжди існує потреба в своєчасному поданні та обробці кількісної і якісної вхідної інформації. Для проведення такого важливого і всебічного виду аналізу як визначення фінансової стійкості, підприємство повинно мати точну інформацію як про стан зовнішнього середовища (динаміка змін, прогнози), так і стосовно внутрішньої ситуації за період, що аналізується.

Динаміку показників ділової активності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за 2019-2021 рр. наведено у таблиці 2.5.

Розгляд відносних показників оборотності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» доводить до наступних висновків. Коефіцієнт оборотності активів демонструє скільки зароблено чистої виручки від продажу продукції на одиницю коштів, що інвестовано в активи: на ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» цей показник зростає. Так, у 2020 році на 1 грн. інвестованих у

активи коштів отримано 0,82 грн. чистого доходу, у 2021 році – на 1 грн. отримано 0,86 грн. чистого доходу.

Таблиця 2.5

Динаміка показників ділової активності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за 2019-2021 рр.

Показники ділової активності				
Назва показника	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Норматив
Оборотність активів	0,77	0,82	0,86	Збільшення
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	1,54	1,64	1,69	Збільшення
Період одного обороту обігових коштів, дні	233,77	219,51	213,02	Зменшення
Коефіцієнт оборотності запасів	14,46	11,56	8,68	Зменшення
Період одного обороту запасів, дні	24,89	31,15	41,48	Збільшення
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	28,76	23,09	24,28	Збільшення
Період погашення дебіторської заборгованості, дні	12,52	15,59	14,83	Зменшення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,85	1,82	1,9	Збільшення
Період погашення кредиторської заборгованості, дні	195	225,56	189,22	Зменшення
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,88	0,68	0,93	Збільшення

Джерело: складено автором на основі звітів ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» [54]

Коефіцієнт оборотності обігових коштів відображає, який обсяг виторгу припадає на 1 одиницю обігових коштів. Так, на досліджуваному підприємстві у 2019 році на 1 грн. обігових коштів припадало 1,54 грн. чистого доходу, у 2020 році – 1,64 грн. чистого доходу, а у 2021 році на 1 грн. оборотних активів припадає вже 1,69 грн. чистого доходу.

Коефіцієнт оборотності запасів зменшується протягом 2019-2021 рр., при тому, що спостерігається тенденція до збільшення собівартості продукції і запасів, і це є дуже позитивною тенденцією для досліджуваної корпорації. Проведений аналіз дає змогу визначити підстави для підвищення собівартості продукції, зокрема такі як підвищення цін на сировину, комплектуючі матеріали та допоміжні вироби. Окрім того, на зростання цін, в свою чергу,

може впливати коливання курсу валют, нестабільність політичного та економічного становища в країні, втрата частини ринків збуту, тощо.

Коефіцієнти оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості ілюструють неоднозначні тенденції. Так, зокрема спостерігаємо у 2020 році зменшення порівняно із попереднім 2019 роком, а вже у 2021 році – збільшення досліджуваних індикаторів порівняно з 2020 роком.

Період одного обороту обігових коштів зменшується з 2019 р. по 2021 р., що є негативним моментом. Це свідчить про зниження обсягу оборотних коштів підприємства за аналізований період. Крім того, необхідно зауважити, що компанія має мобільну структуру активів, в якій оборотні активи складають більшу частину активів, аніж необоротні активи.

Період одного обороту запасів також перебуває у зростанні. Періоди обороту дебіторської і кредиторської заборгованості знижуються у 2019-2021 рр., що є хорошою тенденцією, оскільки це свідчить, що корпорація поступово виконує свої зобов'язання через погашення боргів та, відповідно, зменшує дебіторську заборгованість.

Отже, оцінювання та аналізування відносних показників оборотності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» дозволяє зробити висновок про високу інтенсивність ефективного використання наявних майнових і фінансових ресурсів корпорації.

Узагальнення показників ліквідності ПАТ ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна» наведено в таблиці 2.6.

Аналіз ліквідності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за 2019-2021 рр. доводить наступне. Коефіцієнт поточної ліквідності зменшується упродовж розглянутого періоду, що є свідченням того, що компанія не має достатнього обсягу обігових коштів для виплати поточної заборгованості.

Коефіцієнт швидкої ліквідності збільшується упродовж розглянутого періоду, але ще не досяг межі нормативного значення. Водночас, зазначимо, що наприклад, для галузей харчової промисловості вітчизняних підприємств значення цього показника є задовільним.

**Динаміка показників ліквідності ПРАТ «ТАБІНБЕВ ЕФЕС
УКРАЇНА» за 2019-2021 рр.**

Назва показника	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення, +/-	
				2020/2019	2021/2020
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,62	4,21	2,35	1,59	-1,86
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,25	2,61	1,42	1,36	-1,19
Коефіцієнт абсолютної ліквідності і	0,68	2,17	0,88	1,49	-1,29
Дебіторська заборгованість /Кредиторська заборгованість	0,36	0,27	0,37	-0,09	0,10

Джерело: складено автором на основі звітів ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» [54]

Коефіцієнт абсолютної ліквідності також засвідчує зростання. Отже, компанії необхідно вживати заходів аби негайно ліквідувати заборгованість, оскільки за аналізований період товариство має тенденцію до зростання цього показника, що є дуже позитивною ознакою.

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості знаходиться не в межах допустимого значення, що дає можливість довести те, що з допомогою дебіторів підприємство не може розплатитися за короткострокову кредиторську заборгованість. Варто відмітити, що в 2020 році таке співвідношення набуло найменшого значення. Крім того, спостерігається помітне зниження ліквідності у 2019 році, це може бути спричинено зниженням величини короткострокової дебіторської заборгованості та ростом показника поточної кредиторської заборгованості у порівнянні з минулими роками, але й відмічаємо, що показник 2021 року відображає значне підвищення.

Отже, можна зробити висновок, що ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» впродовж 2019-2021 рр. є ліквідним. При цьому, найкращим способом підвищення ліквідності є оптимізація структури дебіторської та кредиторської заборгованостей.

За вище проаналізованими показниками ділової активності, ліквідності та рентабельності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» підсумовуємо таке, фінансовий стан компанії за період 2019-2021 рр. можна охарактеризувати як

стійкий. При цьому для детальнішого висновку необхідно провести окремий аналіз фінансової стійкості за допомогою абсолютних і відносних показників. До того ж, варто відмітити, що характеристика фінансової стійкості вказує на об'єктивний аналіз обсягу та структури активів і пасивів компанії та визначає на її основі фінансову стійкість і незалежність.

Тримірний показник (узагальнюючий) визначає фінансову стійкість корпорації за наявними джерелами формування запасів.

За даними звітності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» визначемо тримірний показник типу фінансової стійкості за 2019-2021 рр. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

**Динаміка тримірного показника фінансової стійкості
ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за 2019-2021 рр., тис. грн.**

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відносні зміни 2020/2019, %	Відносні зміни 2021/2020, %
Джерела власних коштів	172008	318297	320176	-45,96	38,28
Необоротні активи	2159211	155345	2483528	0,18	-13,21
Наявність власних оборотних коштів	2331219	2473642	2713704	-5,76	-8,85
Довгострокові кредити і позикові кошти	2113	0	124542	0	-100
Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат	2333332	2473642	2838246	-5,67	-12,85
Короткострокові кредити та позикові кошти	685000	650000	825800	5,38	-21,29
Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат	867299	967175	1240912	-10,33	-22,06
Загальна величина запасів і витрат	192929	246638	416677	-21,78	-40,81
Надлишок (дефіцит) власних оборотних коштів	2138290	2227004	2297027	-3,98	-3,05
Надлишок (дефіцит) власних і довгострокових позикових джерел	2140403	2227004	2421569	-3,89	-8,03
Надлишок (дефіцит) загальної величини основних джерел	1060228	1213813	165789	-12,65	-26,77
Тримірний показник	(0;0;1)	(1;1;1)	(1;1;1)		

Джерело: складено автором на основі звітів ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» [54]

За тримірним показником фінансової стійкості за аналізований період ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» має стійкий тип фінансової стійкості, тобто $ZB < BOK$, де ZB – запаси та витрати; BOK – розмір власних оборотних коштів підприємства. Такий стан є тоді, коли запасів і витрат менше, ніж інших джерел фінансування, тому компанії не потрібно залучати додаткових засобів фінансування. Цей вид фінансової стійкості характеризується тим, що всі запаси компанії покриваються власними оборотними коштами, а суб'єкт господарювання не залежить від зовнішніх кредиторів. На сьогоднішній день корпорація поставила за мету підтримання та забезпечення збереження типу фінансової стійкості на високому абсолютному рівні.

Крім того, для більш глибокого аналізу корисним буде розрахунок основних відносних показників фінансової стійкості ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за 2019-2021 рр., що наведені у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

**Аналіз фінансової стійкості ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»
за 2019-2021 рр.**

Назва показника	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Норматив
Власні обігові кошти, тис. грн.	1974008	2159021	2917677	Збільшення
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	2,28	2,23	2,35	Збільшення
Маневреність робочого капіталу	0,12	0,19	0,21	Збільшення
Маневреність власних обігових коштів	0,15	0,04	0,05	Збільшення
Коефіцієнт забезпеченості власними обіговими коштами запасів	8,32	5,18	4,48	Зменшення
Коефіцієнт покриття запасів	2	1,49	0,59	Збільшення
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,06	0,09	0,05	>0,5
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,65	0,63	0,65	> 0,5
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,92	0,91	0,95	Збільшення
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,69	0,69	0,63	> 1
Показник фінансового левериджу	0,00	0,06	0,01	<0,25
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,06	0,09	0,08	≥0,85

Джерело: складено автором на основі звітів ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» [54]

Величина власних оборотних коштів зростає впродовж досліджуваного періоду. Зокрема, таке зростання в 2020 році порівняно з 2019 роком відбулося на 9,73%, в 2021 році порівняно з 2020 роком – на 35,14%. Це доводить, що абсолютний тип фінансової стійкості зберігається. Такий ріст надавав можливість підприємству в 2019-2021 роках покривати обсяг запасів за рахунок власних оборотних коштів.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами ілюструє абсолютну здатність перетворення активів у ліквідні гроші. До того ж аналіз свідчить, що впродовж досліджуваних років така можливість лише підвищується, оскільки фактичне співвідношення пов'язане зі зростанням обсягу власних оборотних коштів.

Маневреність робочого капіталу не обмежує свободу маневреності власними коштами, а до того ж впродовж аналізованого періоду це значення показує постійне зростання. Маневреність власних оборотних коштів задовольняє свободу фінансової комбінації, пояснюючи частку абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах. За аналізований період задачею компанії є збереження та пришвидшення цієї тенденції до підвищення.

Коефіцієнт покриття запасів показує достатність джерел фінансування, тобто скільки на одиницю коштів, які інвестовані в запаси, виділяється власних коштів, довго- та короткострокових зобов'язань. У 2019-2021 рр. досліджуваний показник ілюструє тенденцію до зниження, що не відповідає позитивній характеристиці. До того ж нормативне значення його повинно бути більшим 1, але у 2021 р. на жаль спостерігаємо зниження до 0,59.

Коефіцієнт автономії описує здатність підприємства за рахунок власних активів покрити зовнішні зобов'язання; його незалежність від позикових джерел. Впродовж аналізованих років показник не відповідає межах норми, що свідчить про не вдалу позикову політику суб'єкта господарювання. Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу ілюструє частину власних оборотних коштів у власному капіталі товариства. Цей показник протягом 2019-2021 рр. знаходиться практично без змін і відповідає рекомендованим

нормативам. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу означає ступінь співучасті позикового капіталу в формуванні активів. Впродовж досліджуваного періоду цей коефіцієнт поступово збільшується, при тому, що у 2021 році на 100% сукупних коштів припадає вже 95% позикового капіталу.

Показник фінансового левериджу означає залежність компанії від довгострокових зобов'язань. Цей індикатор показує, скільки довгострокових позикових коштів використано для фінансування активів підприємства поряд із власними коштами. Для досліджуваного підприємства величина є незначною. Діяльність ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за проаналізовані роки має невелику частину довгострокових зобов'язань у структурі позикового капіталу товариства, тому цей показник має незначну величину.

Коефіцієнт фінансової стійкості характеризує частку сталих джерел фінансування у їх загальному обсязі. Даний індикатор свідчить про здатність компанії залишатися платоспроможною в довгостроковій перспективі. Визначається через співвідношення суми власного капіталу і довгострокових зобов'язань до суми пасивів, тобто змістовність його полягає у розумінні того, яка частка активів фінансується за рахунок постійного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі. Високе значення індикатора є свідченням успішної перспективності розвитку компанії, а низьке – може сигналізувати про ризик втрати платоспроможності, зокрема за умови, що доступ до короткострокових зобов'язань буде обмеженим, або навіть і ризик банкрутства.

Тож, компанія за аналізом відносних показників фінансової стійкості має стійкий фінансовий стан, має високу маневреність власних обігових коштів. Найближчим резервом росту фінансової стійкості суб'єкта господарювання є збільшення значення фінансової стійкості, показника маневреності, тобто нарощування частки стійких джерел фінансування.

Загальний аналіз фінансового стану ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» дає змогу зробити такі висновки, що компанія має задовільний стійкий фінансовий стан, ілюструє високий рівень рентабельності, ліквідності та ділової активності. Кожний із підходів до аналізу фінансового стану ставить за мету

виявити потенційні резерви підвищення окремих показників, підвищення їхньої значимості до нормативних меж. Станом на 2021 рік ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» відображає високий рівень ефективності та інтенсивності використання наявних майнових і фінансових ресурсів.

2.3. Стратегія управління фінансовою стійкістю в корпорації

У загальному вигляді стратегічне управління фінансовою стійкістю – це діяльність, змістовність якої полягає у виборі сукупності дій з метою досягнення довгострокових орієнтирів за умов мінливого середовища. Іншими словами, можна стверджувати, що це сфера діяльності вищого управлінського менеджменту корпорації, завданнями якого є забезпечення стійкого фінансового стану підприємства у довгостроковій перспективі завдяки досягненню великої частки власного капіталу в загальній сумі джерел фінансування.

Зазначимо, що етап діагностування та структуризації проблеми є ключовим елементом при формуванні стратегії управління фінансовою стійкістю. Зокрема, на ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» в рамках зазначеного етапу здійснюється трансформування стратегічних цілей у комплекс довгострокових короткострокових орієнтирів, за допомогою яких відбувається оперативний вплив на рівень фінансової стійкості підприємства. Можна сказати, що фактично відбувається ланцюгове перетворення або структурування цілей: стратегічні цілі; тактичні цілі; оперативні цілі.

Так, усі цілі оперативного рівня на цьому ж етапі структуруються на підцілі оперативного горизонту. Цілі будуються за ієрархічними принципами, при цьому створюють певну ієрархію цілей або іншими словами «цільовий каркас». Відповідно за рівнем ієрархії вони поділяються на цілі вищого і нижчого рівнів. При цьому зрозуміло, що засобами досягнення цілей вищого рівня є саме цілі нижчого рівня.

В узагальненому варіанті реалізація окресленої мети на підприємстві

унаочнена на рис. 2.1.

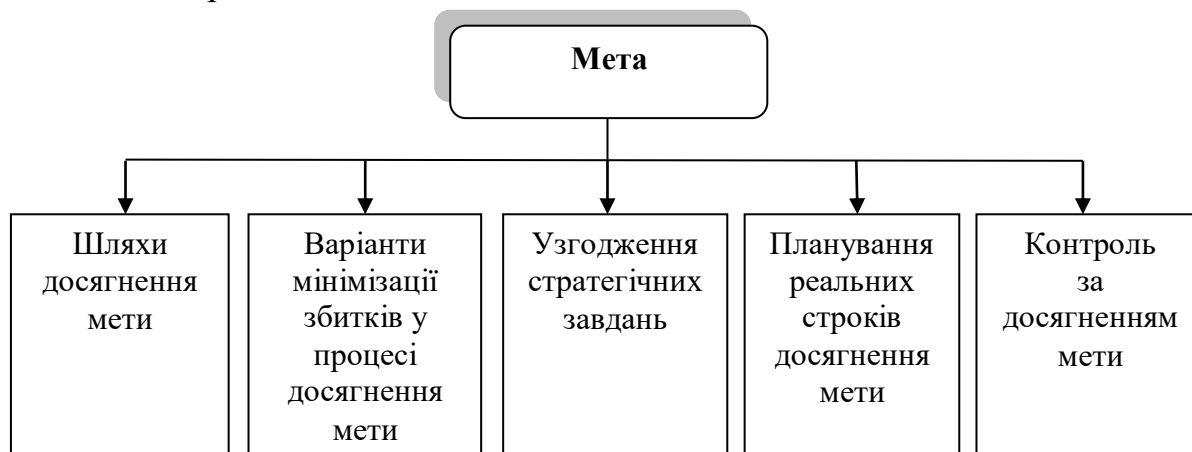

Рис. 2.1. Схема поставленої мети на ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

Джерело: побудовано автором

Цілям притаманні такі якості: підпорядкованість, розгорнутість, співвідносна важливість.

Ієрархія цілей зазвичай подається у вигляді «дерева цілей», тобто системи цілей. Відмітимо, що основним правилом побудови «дерева цілей» є повнота редукції (зведення складного явища до простіших): кожна мета даного рівня має бути подана у вигляді підцілей наступного рівня так, щоб їх сукупність повністю визначила вихідну мету. На кожному рівні «дерева цілей» сукупність підцілей повинна бути достатньою для опису мети. Поділ мети на підцілі на кожному рівні має вестися тільки за однією ознакою декомпозиції.

Характерною ознакою завершення процесу побудови «дерева цілей» є формування рівня, на якому вказано альтернативні способи досягнення мети, тобто складу заходів, необхідних для досягнення мети. Отже, вони вже є не цілями, а способами дій.

Мета надає осмисленості будь-яким діям. Загальний ланцюг на ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» такий: мета – завдання – плани – завдання виконавцям – контроль за виконанням.

Отже, необхідність постановки конкретних цілей зумовлена метою, під якою розуміється вихідний момент тієї чи іншої управлінської дії; базис побудови критеріальної оцінки діяльності корпорації; фундаментальну основу

ідентифікації проблем і продукування на цій основі управлінських рішень.

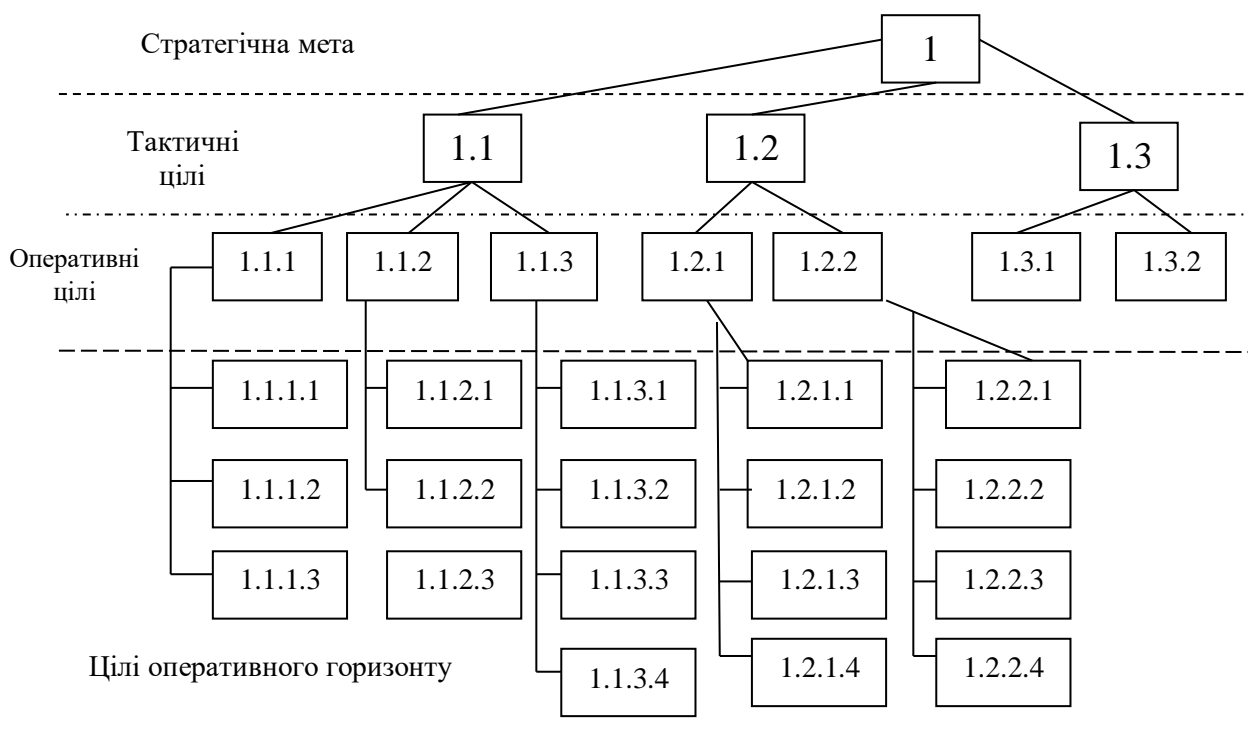
Належним чином сформульовані цілі повинні задовольняти такі вимоги:

- конкретність – характеризує необхідність при визначенні мети дотримання точності відображення її змісту, обсягів і часових меж;
- вимірність – під якою розуміється, що мета має бути представлена кількісно або яким-небудь іншим способом для оцінки ступеня її досягнення;
- досягненість – характеризує реальність поставленої мети, щоби її розуміння та можливості досягнення були реальними для виконавців;
- узгодженість – характеризує взаємозв'язок між усіма цілями, тобто розгляд їх у ізольованому форматі недоцільний;
- гнучкість – характеризує постійну актуалізацію цільових орієнтирів задля оперативного внесення коректив, тобто це певна реакція на зміни середовища функціонування підприємства.

Звичайно можна сказати, що наведені вимоги в окремих випадках є полярними між собою. Але, все ж таки для забезпечення позитивного результату діяльності корпорації варто досягти взаємозв'язку вимог, зокрема за рахунок усунення протиріччя через прийняття до уваги й аналізу не лише первинних, а й вторинних факторів.

В умовах розвиненої системи ринкового господарювання перед усіма корпораціями постає проблема забезпечення та підтримання фінансової стійкості свого існування. Тому під час продукування стратегії управління фінансовою стійкістю стратегічною метою є проблематика зміцнення стійкості фінансового стану суб'єкта господарювання. Запропоновано таку структуру цілей стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства (рис. 2.2).

На нашу думку, забезпечення належного рівня фінансової стійкості ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» залежить від повноти та результативності досягнення тактичних цілей. В умовах сьогодення основними тактичними цілями є: недопущення неплатоспроможності підприємства; відновлення фінансової стійкості підприємства; трансформація фінансової стратегії задля постійного економічного зростання.

Умовні позначення:

1 – зміцнення фінансової стійкості корпорації; 1.1 – недопущення неплатоспроможності підприємства; 1.2 – відновлення фінансової стійкості підприємства; 1.3 – трансформація фінансової стратегії задля постійного економічного зростання; 1.1.1 – зменшення зовнішніх фінансових зобов'язань поточного характеру; 1.1.2 – зменшення поточних фінансових зобов'язань внутрішнього характеру; 1.1.3 – підвищення обсягу грошових активів, що покривають поточні зобов'язання; 1.2.1 – зростання сальдо позитивного грошового потоку; 1.2.2 – зниження обсягів споживання інвестиційних ресурсів в поточному періоді; 1.3.1 – підвищення темпів приросту обсягів реалізації продукції; 1.3.2 – перегляд окремих напрямків фінансової стратегії підприємства; 1.1.1.1 – пролонгація короткострокових банківських кредитів; 1.1.1.2 – відтермінування виплати нарахованих дивідендів, процентів та ін. 1.1.1.3 – подовження строків кредиторської заборгованості з товарних операцій; 1.1.2.1 – скорочення суми постійних витрат; 1.1.2.2 – зменшення рівня змінних витрат; 1.1.3.1 – ліквідація портфеля короткострокових фінансових вкладень; 1.1.3.2 – реалізація окремих високоліквідних грошових і фондів інструментів портфеля довгострокових фінансових вкладень; 1.1.3.3 – рефінансування дебіторської заборгованості; 1.1.3.4 – прискорення обігу дебіторської заборгованості; 1.2.1.1 – проведення ефективної цінової політики з метою збільшення суми чистого доходу підприємства; 1.2.1.2 – проведення ефективної податкової політики з метою збільшення суми чистого прибутку; 1.2.1.3 – проведення ефективної емісійної політики у процесі збільшення суми власного капіталу за рахунок додаткового випуску акцій та інших цінних паперів; 1.2.1.4 – проведення ефективної амортизаційної політики; 1.2.2.1 – відмова від початку реалізації реальних інвестиційних проектів, що не забезпечує швидкого чистого грошового потоку; 1.2.2.2 – залучення основних виробничих фондів і нематеріальних активів на умовах лізингу і селенгу; 1.2.2.3 – тимчасове припинення формування портфеля довгострокових фінансових вкладень; 1.2.2.4 – зниження нормативу оборотних активів за рахунок прискорення їхнього обігу.

Рис. 2.2. Схема структури цілей стратегії управління фінансовою стійкістю ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

Джерело: побудовано автором

Недопущення неплатоспроможності корпорації досягається за рахунок виконання оперативних цілей, серед яких найважливішими є: збільшення величини грошових активів, які забезпечують покриття поточних зобов'язань; зменшення суми поточних зовнішніх фінансових зобов'язань підприємства; зменшення суми поточних внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства; тощо.

Акцентуючи увагу на відновленні фінансової стійкості підприємства, варто відмітити необхідність досягнення задля цього таких оперативних цілей: збільшення обсягу позитивного грошового потоку; зниження обсягів споживання інвестиційних ресурсів підприємства у поточному періоді.

Трансформація фінансової стратегії задля постійного економічного зростання корпорації визначається досягненням таких оперативних цілей: збільшення темпів приросту обсягів реалізації продукції та перегляд окремих напрямків фінансової стратегії підприємства.

Відомо, що на фінансову стійкість впливають різні фактори. Останні можуть бути як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Зокрема, виробництво аналогічної продукції, але здешевленої за рахунок використання дешевшої сировини; дешевших послуг, якщо вони мають попит на ринку; можливість застосування передових технологій; монопольне чи фінансово міцне становище підприємства на ринку; високий рівень матеріально-технічної оснащеності виробництва; ритмічність кругообігу засобів; ефективність фінансово-господарських операцій; налагодженість економічних зв'язків із партнерами; незначний ступінь ризику в процесі здійснення операційної, фінансової, інвестиційної діяльності тощо. В останній час вважається, що втрата топ-менеджментом корпорації контролю за реалізацією побудованої стратегії корпорації є однією з найрозповсюджених причин зниження рівня управління фінансовою стійкістю.

Поява механізмів контролю зумовлена характером ієрархічної структури – жорстко централізованим порядком у вигляді піраміди, який контролює ланцюг прийняття рішень. На рис. 2.3 представлено загальну схему організації

контрольних процедур за повнотою досягнення цілей стратегії управління фінансовою стійкістю.

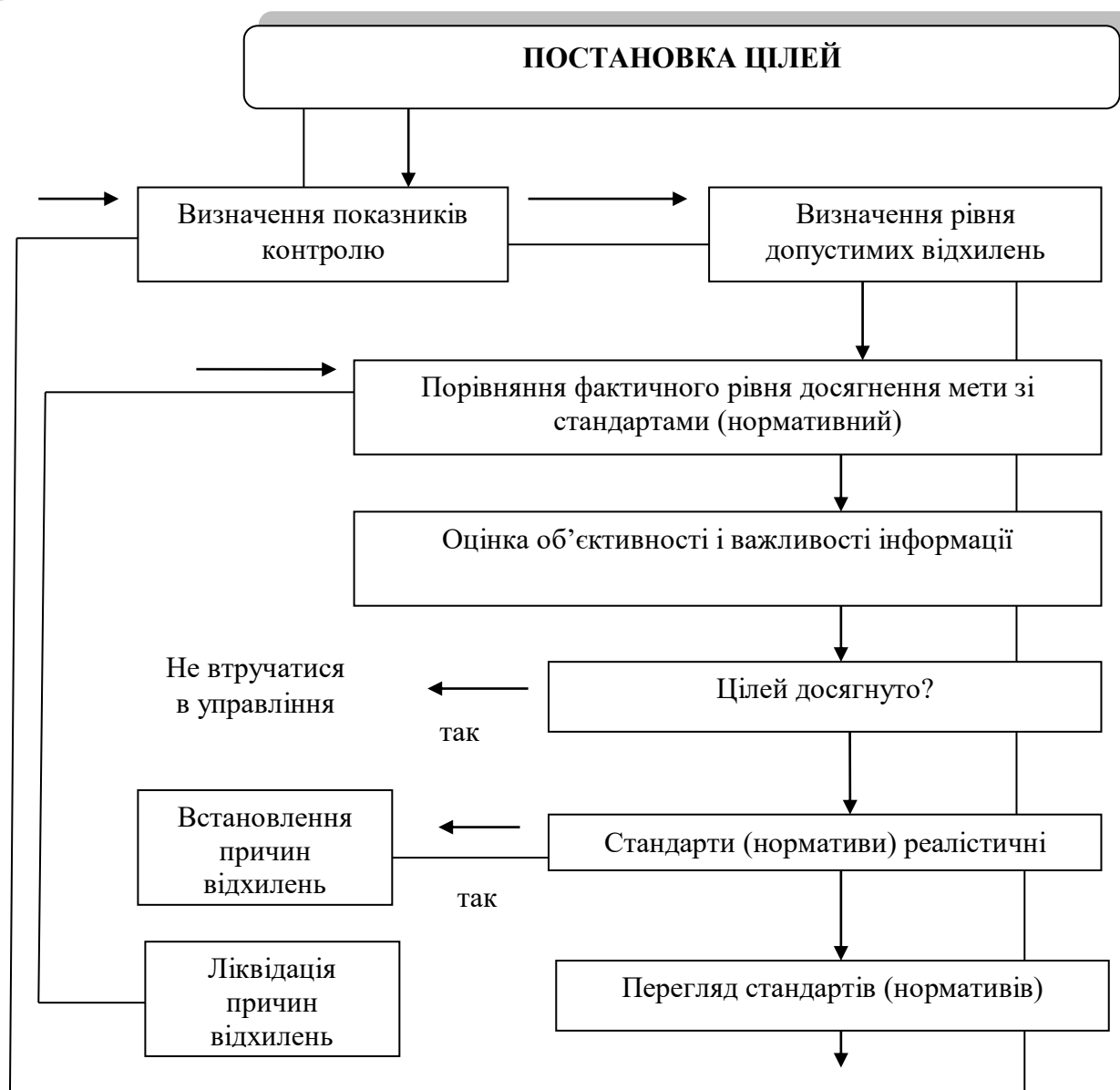

Рис. 2.3. Схема організації оперативних контрольних процедур за повнотою досягнення цілей стратегії управління фінансовою стійкістю ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

Джерело: побудовано автором

Отже, організація контрольних процедур базується в ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» з урахуванням побудови моніторингової системи саме за повнотою досягнення цілей стратегії управління фінансовою стійкістю. При цьому, ключовою спрямованістю існування системи моніторингу є: ідентифікування відхилень фактичних показників від передбачуваних;

з'ясування причин, які зумовлюють такі відхилення, та, відповідно, продукування рекомендацій в частині коригування окремих сфер управління з метою нормалізації показників.

Отже, можна зробити висновок, що організація цільового стратегічного управління фінансовою стійкістю на ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» сприятиме зміцненню фінансової стійкості корпорації, формуванню ефективного базису для реалізації ключових заходів політики управління фінансами суб'єктів господарювання. Представлений механізм структуризації цілей стратегії управління фінансовою стійкістю дозволяє взаємоув'язати в єдину цільову спрямованість всю сукупність заходів із управління фінансами підприємства. В цілому це дозволить повноцінно реалізовувати програми фінансової стабілізації та вибудувати основу фінансової стратегії на постійне економічне зростання.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА НАПРЯМКІВ СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ КОРПОРАЦІЇ

3.1. Рекомендації щодо розробки стратегічних карт управління фінансовою стійкістю ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

В сучасних економічних реаліях для свого ефективного функціонування вітчизняні підприємства потребують нових методів і підходів до управління для задоволення своєї конкурентної першості на ринку. За останні роки простежуються зміни в підходах до управління суб'єктами господарювання, в тій ситуації, коли методичні засади оцінювання діяльності практично не змінюються. Суб'єктам господарювання конче необхідною є система оцінки, котра є здатною до збалансованої та адекватної ілюстрації траєкторії руху в напрямку досягнення намічених цілей розвитку компанії. Така система оцінювання представлена збалансованою системою оцінювання, яка включає певну сукупність методів управління діяльністю корпорацією.

Так, управління фінансовою стійкістю ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» передбачає об'єктивне визначення поточного й бажаного її стану, правильне управління фінансовими ресурсами корпорації, прийняття ефективних управлінських рішень, які сприяли б забезпеченню фінансової стійкості.

Зазначимо, що застосування ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» стратегічних карт сприятиме узагальненню необхідної інформації з метою подальшого використання її в інтересах стратегічної орієнтованості корпорації. До того ж, своєчасне отримання актуальної інформації, дозволить топ-менеджменту здійснювати контроль за поточними індикаторами ефективності функціонування корпорації.

На рисунку 3.1 представлено стратегічну карту управління фінансовою стійкістю ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА».

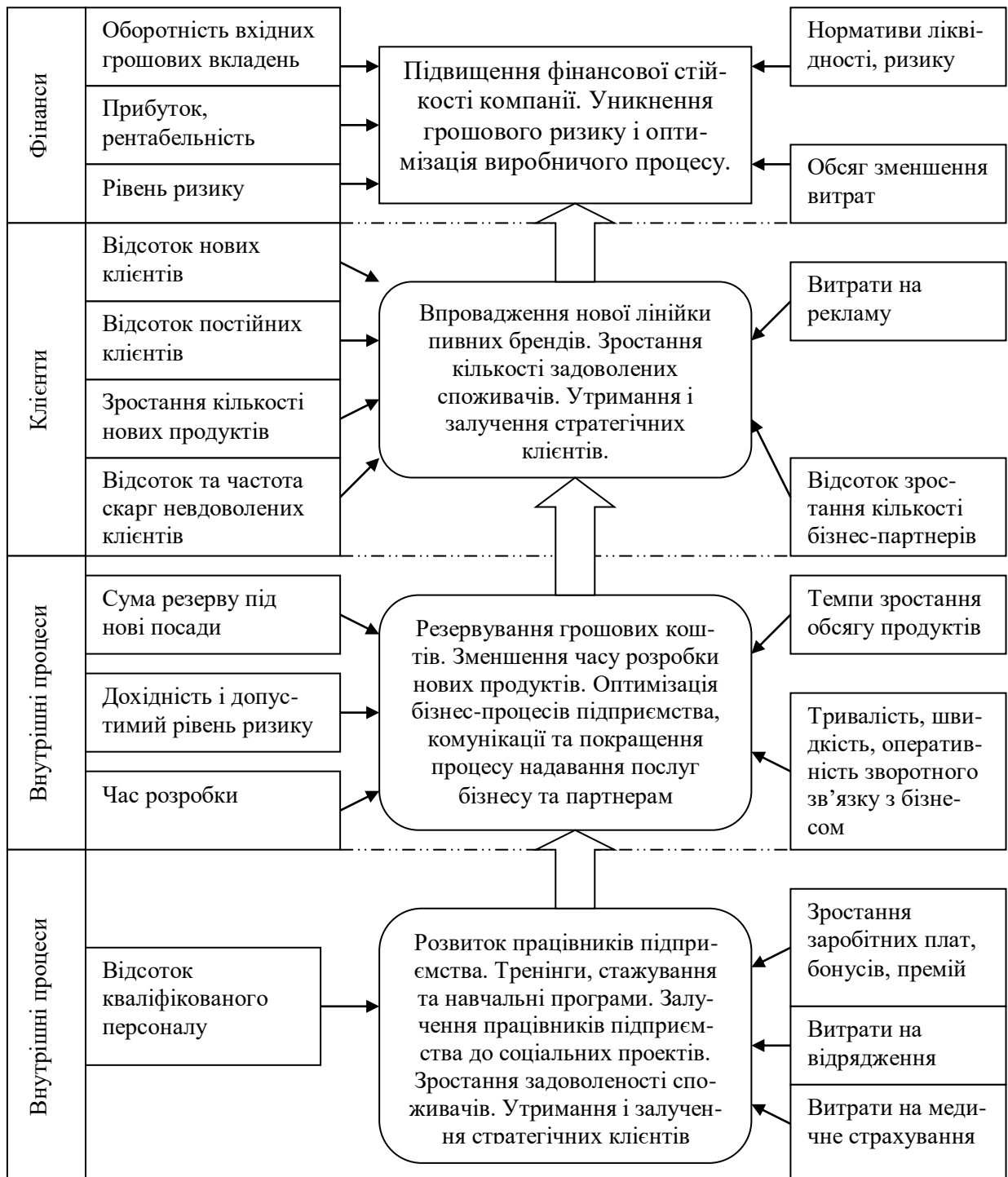

Рис. 3.1 Стратегічна карта управління фінансовою стійкістю ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

Джерело: побудовано на основі даних [54]

Так, проекція фінансів підприємства займає перший рівень представленої карти. Він охоплює стратегії збільшення прибутку та підвищення рівня фінансової стійкості підприємства.

На другому рівні показана проекція клієнтів, що свідчить про те, як компанія прагне заробляти імідж серед клієнтів та бізнес-партнерів. Наразі проекція клієнтів зосереджена на стратегії розширення клієнтської бази, зростанні ринкової частки за всіма видами послуг, що надаються підприємством, географічному розширенні діяльності компанії, підвищенні якості надання послуг та збільшенні іміджу корпорації серед клієнтів, тощо.

Проекція внутрішніх бізнес-процесів представлена на третьому рівні. Вона ідентифікує ключові внутрішні процеси, стосовно яких корпорація має перевершити своїх конкурентів. Проекція зосереджена на стратегії підвищення конкурентоспроможності товарів, розширенні лінійки пивних брендів, підвищенні технічної оснащеності підприємства та покращенні якості надання послуг, зокрема через електронні системи.

Останній рівень засвідчує процес навчання та розвиток. В свою чергу, це є розумінням культури, технологій і навичок, що є вельми актуальними для корпорації. Проекція зосереджена на стратегії підвищення кваліфікації персоналу, виконанні стратегічних цілей та завдань підприємства, оптимізації системи управління, прагненні до загальної мети бути командою №1, покращенні умов праці та підвищенні мотивації й віддачі співробітників.

Будь-яке підприємство, в даному випадку ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА», повинне працювати як єдиний механізм. Для того, щоб більш повно та детально зрозуміти та оцінити можливість внесення змін у процеси в ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» пропонується побудувати стратегічну карту для конкретного відділу окремого департаменту. На рисунку 3.2 проаналізовано та зображено стратегічну карту для відділу планування та ефективності комерційної діяльності у Департаменті планування та ефективності в ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА».

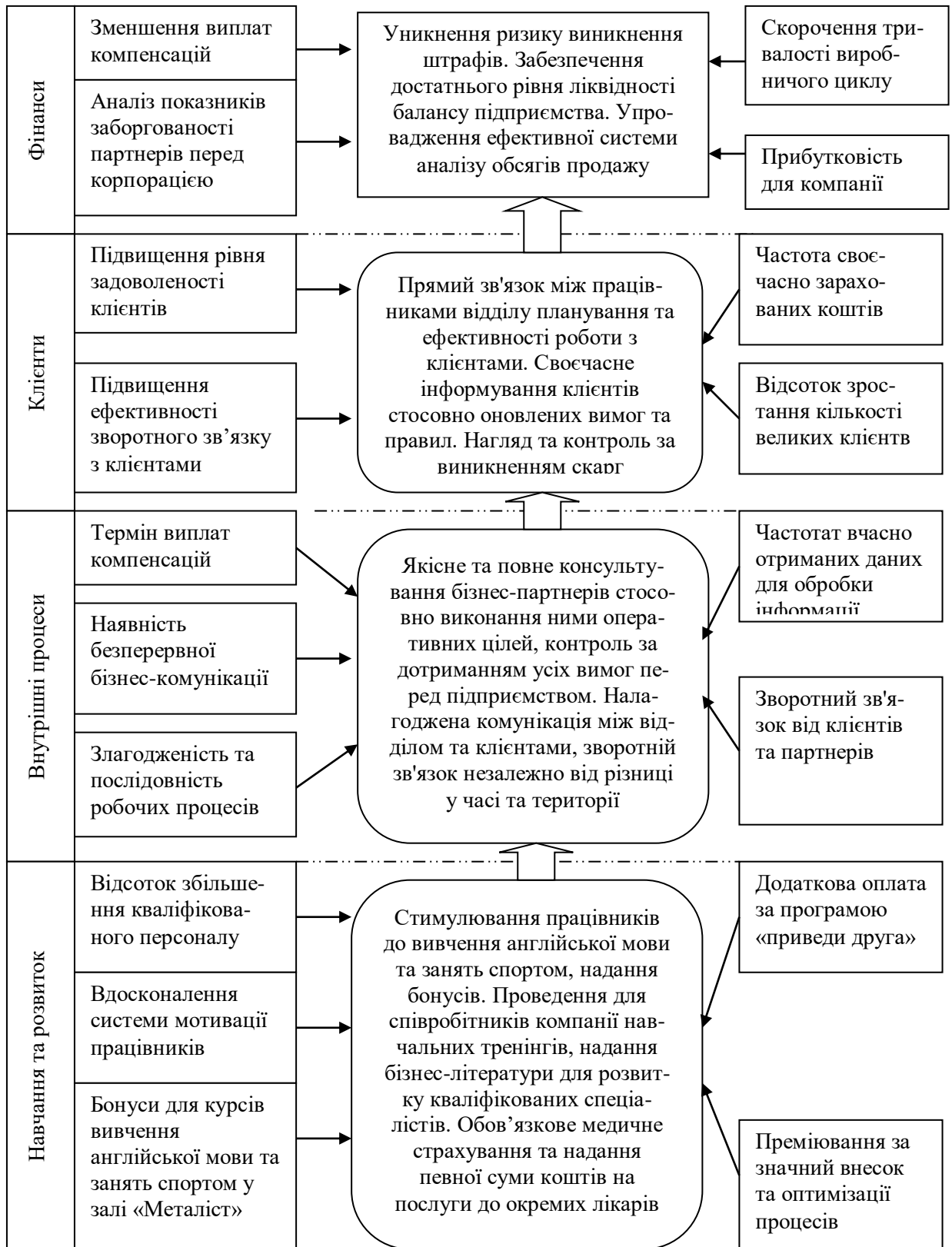

Рис. 3.2 Стратегічна карта відділу планування та ефективності комерційної діяльності Департаменту планування та ефективності в ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

Джерело: побудовано автором

Відділ планування та ефективності комерційної діяльності Департаменту планування та ефективності займається такою діяльністю як:

- розрахунок і консолідація даних для компенсації витрат, спрямованих на просування пива;
- прогнозування бюджету;
- формування звітності про прибуток та збиток (PNL);
- розрахунок абсолютних обсягів для прогнозування показників;
- аналіз ефективності трейд-маркетингових контрактів, спрямованих на просування продукції.

Так, на першому рівні стратегічної карти зображена проекція фінансів відділу планування та ефективності комерційної діяльності. В даному випадку акцент зроблений на тому, щоб отримувати прибуток згідно з першочерговими цілями компанії. Велика кількість клієнтів часто подають на компенсацію підприємству, бо бачать розбіжність між проданою продукцією та виплатою за нею. Але клієнт може і сам зробити невірні розрахунки та звинуватити компанію у невиконанні. Для цього необхідно запровадити єдину систему, в якій на щомісячній основі клієнт підтверджував свої відвантажені обсяги, а спеціалісти перевіряли їх збігання в електронній системі. Це допомогло б співробітникам відділу не витрачати час на додаткові перевірки обсягів продажу, а одразу розраховувати бонуси та робити виплати.

Другий рівень даної стратегічної карти ілюструє проекцію клієнтів. Оскільки підприємство ставить за мету орієнтацію на споживача, то, щоб підвищити довіру зі сторони споживача та задоволення від продукції, буде доречним є запропонування для зростання стійкості проваджувати потужну комунікацію, а саме створити систему зворотного зв'язку між працівниками відділу планування та ефективності і споживачами корпорації. Це допоможе оперативно повідомляти клієнтів стосовно оновлених вимог та інформувати їх про наявність певних змін. Як приклад, це може бути нова документація, електронні додатки, де можна відслідкувати свої дані про обсяг, виплати, заборгованості, тощо. Вчасно надана інформація допоможе клієнту в короткий

термін подати документи, а відповідно, компанія зможе вчасно почати процес перевірки та виплати грошових коштів. Таким чином, можна стверджувати про існування повноцінного клієнтоорієнтованого підходу, в рамках якого здійснюватися будь-які операції швидко та якісно, а також проведення тієї чи іншої операції може призвести до появи нових клієнтів.

Третій рівень стратегічної карти показує ті самі внутрішні процеси, що виконуються щоденно співробітниками відділу планування та ефективності комерційної діяльності. Коли сектори або бізнес-партнери звертаються до відділу за інформацією, спеціалісти зобов'язані знайти усі необхідні дані для вирішення конкретної ситуації. Такими можуть бути некоректний обсяг продажів у системі за певний період, причина невиконання окремої цілі окремим партнером, надання звітності за попередні роки та проведення аналізу росту продажу та інше.

За четвертим рівнем стратегічної карти закріплена позиція безпосередньо персоналу: його розвиток та надання усіх можливостей для комфортної роботи на підприємстві. Останнім часом все більше вимог висувається не лише до клієнта, і не тільки до працівників корпорації, а і до кандидатів на робоче місце. Звісно, мають бути жорсткі вимоги відбору, оскільки сфера фінансів потребує дисципліни, уваги, зосередженості та націленості на результат.

Тим не менш, чим більше вимог висуваються до працівник, тим більше і в нього буде виникати запитів до компанії як до місця роботи. Аби виник певний баланс між вимогами корпорації та вимогами працівника, має бути встановлений певний рівень взаємного обміну ідеями стосовно покращення робочого місця та мотивації працівників. Зрозуміло, чим краще співробітник виконує свої обов'язки, тим більше користі від його роботи та тим більше прибутку отримуватиме корпорація.

Отже, підводячи підсумки вищенаведених та запропонованих пропозиції, можна сказати, що задля покращення діяльності роботи будь-яких організаційних підрозділів, структур підприємства та забезпечення фінансової стійкості, необхідно зосереджувати увагу на питаннях фінансів, персоналу,

клієнтів та внутрішніх процесів роботи корпорації. Звичайно стрімкого ефекту не можна прогнозувати, але водночас з плином часу, можна за декілька кварталів побачити перші результати запропонованих нововведень.

3.2. Практична реалізація методики оцінки ризику в системі управління фінансовою стійкістю корпорації

Подальша діяльність ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» зорієнтована на розробку та впровадження інвестиційно-інноваційних продуктів за рахунок власних можливостей. Про рівень ризику інноваційної діяльності свідчить той факт, що в середньому з кожних десяти фірм успіху добиваються лише одна - дві. Дослідження показали, що інноваційний ризик відрізняється від інших видів ризику. На нашу думку, ризиком інноваційного проекту є загроза того, що копорация зазнає втрат або у вигляді додаткових витрат понад передбачені прогнозом при реалізації всіх етапів інноваційного проекту; або через перевищення планового часу реалізації перших восьми етапів інноваційного проекту; або через втрату часу за рахунок ризику, пов'язаного з комерціалізацією інновації на ринку; або одержить доходи нижче за ті, на які розраховувало (останні чотири етапи). Перераховані види втрат ресурсів ведуть до можливого недоотримання прибутку при реалізації інноваційного проекту в порівнянні з прогнозованим варіантом.

Для забезпечення об'єктивності аналізу ефективності інноваційної діяльності підприємства пропонується рішення двох задач: по-перше, класифікації ризиків інноваційного проекту (ІП) по етапах його життєвого циклу (ЖЦ); по-друге, кількісної оцінки ризику по етапах його ЖЦ.

Під класифікацією ризиків по етапах розуміємо їх перерозподіл з урахуванням можливості прояву подій, пов'язаних з ризиками на відповідному етапі. Перша задача дає менеджерам проекту більш ясну картину про чинники ризиків, з якими зустрічатиметься даний проект при його реалізації по етапах.

Тоді менеджери проекту можуть наперед розробляти страхові заходи для того, щоб зробити проект менш ризикованим.

Відповідно до першої задачі можна розрахувати величину ризику – премію за ризик, яка є актуальною для підприємців в процесі ухвалення інноваційних рішень. Іншими словами, премія за ризик – один з основних компонентів дисконтної ставки, який містить невизначеність і складність. Тому удосконалення методики обліку ризику дозволить істотним чином поліпшити якість оцінки ефективності інноваційних проектів.

У зв'язку з відмінністю ІІІ від інших проектів, у зв'язку з складністю визначення вірогідності збитку (втрат) ІІІ і з метою розробки ефективних шляхів захисту від чинників ризику в даній роботі на основі аналізу, узагальнення і уточнення наявних підходів пропонується класифікація ризиків ІІІ по етапах його життєвого циклу (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Результати класифікації основних причин виникнення ризиків по етапах життєвого циклу інноваційного проекту

Зміст етапу	Причини виникнення ризиків по етапах життєвого циклу інноваційного проекту
1	2
1. Маркетингові та наукові дослідження потреб ринку (виявлення ідей від споживачів)	Вірогідність негативних результатів маркетингових і науково-дослідних робіт; вірогідність помилкового виявлення нової ідеї або технології; вірогідність виникнення при виявленні нових ідей побічних проблем, які не можуть бути вирішені на сучасному рівні науки і техніки; ризик помилкової сегментації ринку інновацій; ризик помилкового вибору цільового сегменту ринку стратегії; ризик помилкового формування цілей інноваційної діяльності
2. Генерація ідей від інших джерел	Інші джерела ідей по створенню нових видів продукції не задовольняють потреби споживачі
3. Відбір бізнес-ідей	Ризик помилкового відбору ідей і невибору бізнес-ідей; ризик, пов'язаний з вірогідністю успіху нового товару: технічного завершення розробки, запуску в комерційне виробництво за умови технічного завершення, економічного успіху за умови запуску в комерційне виробництво
4. Розробка концепції товару і її перевірка	Неефективно розроблена концепція товару; відсутність принципу проектування за замовленням споживачів; ризик помилкової розробки первинного товару і марки, що позиціонується; неефективне випробування концепції на відповідній групі цільових споживачів з метою з'ясування їх реакції

1	2
5. Бізнес-аналіз (аналіз можливості виробництва і збуту)	Ризик помилкового опису об'єму структури цільового ринку і поведінки на ньому споживачів, пропонованого позиціонування товару, а також частки ринку і планованої частки підприємства; не вірні відомості про плановану ціну товару, про принципи його розподілу; ризик помилкового прогнозування витрат і прибутку
6. Розробка товару	Неефективний перехід задуму в реальний товар (неправильно розроблена стратегія НІОКР); ризик незнаходження постачальників унікальних ресурсів, обумовлених технічними особливостями інноваційного проекту; ризик взаємодії з партнерами (контрагентами); витрати на розробку товару виявилися вище розрахункових
7. Випробування в ринкових умовах	Неефективна перевірка нового товару в умовах ринкових випробувань; невірна реакція споживачів і дилерів на появу нового товару, його використання і продажі; помилково визначений розмір ринку і загальний прогноз збуту
8. Підготовка товару	Неефективно приступати до конструкторської, технологічної і організаційної підготовки виробництва з метою упродовження товару на ринку; ризики, пов'язані із забезпеченням прав власності за проектом; вірогідність виникнення при використуванні нововведень побічних проблем, які не можуть бути вирішені при сучасному рівні науки і техніки
9. Упровадження	Неефективні методи інформування потенційних споживачів про новий, ще не відомий товар, переконання їх випробувати цей продукт і забезпечити реалізації через підприємства роздрібної торгівлі; новий товар невдало позиціонувався, його рекламна кампанія виявилася неефективною; ризик невдалої організації мережі збуту і системи просування товару до споживача; товар має конструктивні недоліки; соціальні, екологічні і державні обмеження
10. Зростання	Сама ідея була хороша, але об'єм ринку переоцінений; у відповідь удар конкурентів сильніше, ніж очікувалося; неефективно розроблена стратегія диференціювання
11. Зрілість	Скорочення життєвого циклу товару; ризик, пов'язаний з недосягненням мети маркетингу - "максимізація прибутку і захист частки ринку"; неефективно розроблена стратегія диверсифікації марок і моделей
12. Спад	Ризик пов'язаний з недосягненням мети маркетингу - "зменшення витрат і підтримка рівня збуту"

Джерело: побудовано автором

Як видно з табл. 3.1, кожний етап життєвого циклу інноваційного проекту має свої особливості, що враховують види ризиків.

На нашу думку, основними умовами, що негативно впливають на ефективність проекту, є: переміщення запланованих термінів закінчення тієї або іншої фази (12 етапів); збільшення запланованих витрат, пов'язане з перевитратою інвестиційних засобів (12 етапів); зменшення запланованих доходів, пов'язане з додатковими ризиками, які стримують комерціалізацію інновації на ринку (тільки на останніх 4-х етапах).

Грунтуючись на характерних найважливіших рисах інноваційного проекту, вимагається оцінити його ризиковану і інвестиційну привабливість.

Вважаємо, що ЖЦП складається з ряду етапів (табл. 3.1), які позначатимемо символом i ($i = 1, 2 \dots 12$).

Для кількісної оцінки ризику інноваційного проекту (друга задача) пропонується підхід, заснований на ЖЦП [17. 51]. Його суть полягає в наступному. Кожний етап ЖЦП може здійснитися з деякою вірогідністю p_i . Щодо законів розподілу подібної вірогідності висуваються самі різні припущення. Але через унікальність інноваційних проектів якісь стандартні припущення про їх вигляд (типі) зробити достатньо важко, а частіше всього і неможливо. В цих випадках найбільш часто вдаються до експертних оцінок. Ризик i -го етапу інноваційного проекту в нашому випадку оцінюється вірогідністю $q_i = 1 - p_i$, яка інтерпретується як вірогідність невиконання (часткового виконання) i -го етапу. Вважаємо величини q_i заданими (одержаними як результат експертного оцінювання суті кожного етапу, документація, обліку досвіду його розробки, досвіду учасників і т. п.). Слід запропонувати експертам встановити ненульову нижню $\underline{q}_i$ і верхню $\bar{q}_i$ оцінки ризику невиконання i -го етапу.

Введемо в розгляд показник витрат інвестиційних ресурсів, необхідних для реалізації інноваційного проекту і запланованих на i -му етапі, які позначатимемо символом I_i . Вважаємо, що величина витрат інвестиційних ресурсів i -го етапу не враховує ризик його не реалізації. Тоді загальний об'єм запланованих інвестиційних ресурсів складе величину $I = \sum_{i=1}^n I_i$. Наявність невизначеності в процесі реалізації інвестиційного проекту вимагає введення нижньої і верхньої величин допустимих відхилень інвестиційних ресурсів, які позначаємо символами $\underline{\Delta I}$, $\bar{\Delta I}$.

Разом з інвестиційними ресурсами, реалізація інноваційного проекту припускає використання ресурсів інших типів. З них враховуватимемо тільки

часовий ресурс, вважаючи, що він відображає дію решти чинників і ресурсів, виключаючи фінансовий. Спосіб обліку аналогічний попередньому, пов'язаному з інвестиційними ресурсами. Якщо позначити через T_i тривалість i -го етапу ЖЦП, а через T – загальну тривалість ЖЦП, то одержимо наступну

$$\text{рівність } T = \sum_{i=1}^n T_i.$$

Представляється правильним розглядати час реалізації кожного етапу з урахуванням наступних обставин: перші вісім етапів інноваційного проекту, починаючи з маркетингових і наукових досліджень і закінчуючи етапом підготовки і виробництва товару, необхідно прагнути реалізувати щонайшвидше, а ще залишилося 4 етапи (9-12), які пов'язані з комерціалізацією інновацій на ринку, з продовженням термінів життєвого циклу товару.

На чотирьох останніх етапах інноваційний проект приносить дохід, величина якого повинна бути якомога більшою. Проте наявність ризиків може привести до недоотримання доходів.

Зробимо базове припущення щодо способу формалізації віддзеркалення впливу ризику на кожному етапі на величину очікуваних втрат. Вважаємо, що величина очікуваних втрат (інвестиційних, тимчасових, прибуткових) пропорційна величині ризику відповідного етапу. Тоді критерії, які можуть бути використані у формулюванні задачі, придбавають змістовне значення. Обґрунтуванням працездатності базового припущення є унікальність інноваційного проекту, що не дозволяє оцінити закон розподілу випадкової величини ризику по єдиній її реалізації [44]. Єдино, що представляється раціональним в нашій ситуації: одержати експертним шляхом оптимістичну, найвірогіднішу і песимістичну межі оцінки ризику i , таким чином, вважати, що вона (оцінка ризику) розподілена рівномірно у вказаних межах. Ступінь невизначеності в цьому випадку буде найбільшим, але зв'язаної з думкою експертів (суб'єктивної) [17].

Сформулюємо постановку задачі оцінки ризику ІІІ.

Позначимо через x_{ij} – ризикована і-го етапу (вірогідність невиконання) ЖЦП для j-го виду ризику.

Модель оцінки ризику інноваційного проекту представимо в наступній формі [17, 44, 51]:

$$K_1 = \sum_{i=1}^{12} I_i x_{i1} \rightarrow \min; \quad (3.1)$$

$$K_2 = \sum_{i=1}^8 T_{1i} x_{i2} \rightarrow \min; \quad (3.2)$$

$$K_3 = \sum_{i=9}^{12} T_{2i} x_{i3} \rightarrow \min; \quad (3.3)$$

$$K_4 = \sum_{i=9}^{12} R_i x_{i4} \rightarrow \min; \quad (3.4)$$

$$\underline{q}_{ij} \leq x_{ij} \leq \overline{q}_{ij}, \quad i = 1 \dots 12, \quad j \in \{1, 2, 3, 4\} \quad (3.5)$$

$$\underline{\Delta I}_1 \leq \sum_{i=1}^{12} \Delta I_i \leq \overline{\Delta I}_1, \quad (3.6)$$

$$\underline{\Delta T}_2 \leq \sum_{i=1}^8 \Delta T_{i1} \leq \overline{\Delta T}_2, \quad (3.7)$$

$$\underline{\Delta T}_3 \leq \sum_{i=9}^{12} \Delta T_{i2} \leq \overline{\Delta T}_3, \quad (3.8)$$

$$\underline{\Delta R}_4 \leq \sum_{i=9}^{12} \Delta R_{i2} \leq \overline{\Delta R}_4, \quad (3.9)$$

де $\Delta I_{i1}, \Delta T_{i2}, \Delta T_{i3}, \Delta R_{i4}$ – відповідно допустимі відхилення по витратах інвестиційних ресурсів; часу реалізації: перших восьми етапів і останніх чотирьох етапів; недоотримання доходу, визначуваного експертним шляхом; K_1 – критерій (3.1) характеризує сумарну величину перевитрати інвестицій при реалізації всіх етапів ЖЦ інноваційного проекту і прагнення до її мінімізації; K_2 – критерій (3.2) відображає вимогу мінімізації сумарної величини часу реалізації перших восьми етапів інноваційного проекту (фази розробка і упровадження новини); K_3 – критерій (3.3) враховує життєвий цикл товару (останні 4 етапи ЖЦП) і відображає мінімізацію втрат часу за рахунок ризику,

пов'язаного з комерціалізацією інновації на ринку; K_4 – критерій (3.4) описує сумарну величину недоотримання прогнозованого доходу, пов'язану з ринковим ризиком, який (останні 4 етапи ЖЦП) повинен бути мінімальним;

система обмежень (3.5) є формалізацією обмежень, що накладаються на коливання ризиків на кожному етапі і по кожному показнику;

обмеженнями (3.6) є формалізацію вимоги неперевищення перевитрати інвестиційних вкладень в кожний етап по відношенню до запланованої величини сумарних інвестицій, направленої на компенсацію можливих ризиків.

Обмеження (3.7-3.8) є реалізацією вимог на допустимий ліміт тимчасового ресурсу інноваційного проекту з двох позицій. Перша полягає в тому, що сумарна тривалість відхилень перших восьми етапів інноваційного проекту, починаючи з маркетингових і наукових досліджень і закінчуючи етапом підготовкою і розробкою товари, повинна знаходитися в допустимих тимчасових рамках. Друга позиція полягає в наявності ризику продовження термінів останніх чотирьох (9-12) етапів ЖЦП, пов'язаних з комерціалізацією інновацій на ринку;

обмеження (3.9) відображає сумарне недоотримання доходів за рахунок існування ризику ринкової кон'юнктури.

Таким чином, приходимо до цільової функції у вигляді об'єднання чотирьох критеріїв:

$$K = K_1 + K_2 + K_3 + K_4 \rightarrow \min \quad (3.10)$$

Модель (3.5)–(3.10) в цілому є задачею лінійного програмування, методи рішення якої добре відомі. ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» планує запровадити інноваційний проект щодо розробки та впровадження нового сучасного обладнання. Застосуємо запропонований підхід для вирішення задачі, початкові дані якої приведені в табл. 3.2.

Разом з даними таблиці 3.2, визначимо: величину поточних інвестицій $I = 12\,000\,000$ грн.; допустимий розмір приростів $\Delta I = 700\,000$ грн.; загальний час реалізації інноваційного проекту (тривалість ЖЦП) $T = 8$ років; допустимий час відхилення тривалості перші 8 етапів – $\Delta T_1 = 0,3$ роки; допустимий час відхилення тривалості останніх 4 етапів – $\Delta T_2 = 0,2$ роки.

Таблиця 3.2

Початкові дані для вирішення задачі (3.1)–(3.10)

Критерії Етапи	Сумарні інвестиційні витрати, I_i тис. грн.	Сумарна тривалість реалізації, роки		Дохід від комерціалізації товару на ринку, R_i тис. грн.
		T_{i1}	T_{i2}	
1	1	0,4		
2	0,5	0,1		
3	0,05	0,2		
4	0,03	0,1		
5	0,5	0,2		
6	0,03	0,1		
7	1	0,4		
8	0,05	0,3		
Всього	3,15	1,8		
9	2		1	5
10	3		2	8
11	2,5		2,2	9
12	1,35		1	2,25
Всього	8,6		6,2	24,25
Разом	12		8	24,25

Джерело: розраховано автором

У розрахунках, виконаних в табл. 3.3, використовують початкові – дані табл. 3.2. Інвестиційні, тимчасові і прибуткові ризики одержані експертним шляхом.

Таблиця 3.3

Оцінка найвірогіднішого ризику інноваційного проекту

Ризики			
Перевитрата інвестицій по всіх етапах ЖЦП.	Перевитрата часу перших восьми етапів.	Зменшення терміну комерціалізації інновації на ринку.	Недоотримання доходу.
0,407 тис. грн.	0,093 Роки	0,275 Роки	1,175 тис. грн.

Джерело: розраховано автором

Модель (3.15-3.24) відображає стратегію планування ризику на всіх 12 етапах ЖЦП.

Розгорнений запис економіко-математичної моделі оцінки ризику інноваційного проекту стосовно конкретної задачі має наступний вигляд:

$$K_1 = x_{затр1} + 0,5x_{затр2} + 0,05x_{затр3} + 0,025x_{затр4} + 0,5x_{затр5} + 0,025x_{затр6} +$$

$$x_{\text{затр}7} + 0,05x_{\text{затр}8} + 2x_{\text{затр}9} + 3x_{\text{затр}10} + 2,5x_{\text{затр}11} + 1,35x_{\text{затр}12} \rightarrow \min \quad (3.11)$$

$$K_2 = 0,4x_{\text{вр}1} + 0,1x_{\text{вр}2} + 0,2x_{\text{вр}3} + 0,1x_{\text{вр}4} + \\ 0,2x_{\text{вр}5} + 0,1x_{\text{вр}6} + 0,4x_{\text{вр}7} + 0,3x_{\text{вр}8} \rightarrow \min; \quad (3.12)$$

$$K_3 = x_{\text{вр}9} + 2x_{\text{вр}10} + 2,2x_{\text{вр}11} + x_{\text{вр}12} \rightarrow \min; \quad (3.13)$$

$$K_4 = 5x_{\text{дох}9} + 8x_{\text{дох}10} + 9x_{\text{дох}11} + 2,25x_{\text{дох}12} \rightarrow \min; \quad (3.14)$$

$$0,01 \leq x_{\text{затр}1} \leq 0,019,$$

$$0,05 \leq x_{\text{затр}2} \leq 0,063,$$

$$0,0025 \leq x_{\text{затр}3} \leq 0,0032,$$

$$0,005 \leq x_{\text{затр}4} \leq 0,0063,$$

$$0,005 \leq x_{\text{затр}5} \leq 0,0065,$$

$$0,01 \leq x_{\text{затр}6} \leq 0,0205,$$

$$0,005 \leq x_{\text{затр}7} \leq 0,0062,$$

$$0,02 \leq x_{\text{затр}8} \leq 0,0303,$$

$$0,03 \leq x_{\text{затр}9} \leq 0,04,$$

$$0,04 \leq x_{\text{затр}10} \leq 0,0521,$$

$$0,02 \leq x_{\text{затр}11} \leq 0,0323,$$

$$0,01 \leq x_{\text{затр}12} \leq 0,0301; \quad (3.15)$$

$$0,05 \leq x_{\text{вр}1} \leq 0,075,$$

$$0,04 \leq x_{\text{вр}2} \leq 0,0543,$$

$$0,05 \leq x_{\text{вр}3} \leq 0,061,$$

$$0,02 \leq x_{\text{вр}4} \leq 0,049,$$

$$0,05 \leq x_{\text{вр}5} \leq 0,058,$$

$$0,06 \leq x_{\text{вр}6} \leq 0,063,$$

$$0,05 \leq x_{\text{вр}7} \leq 0,061,$$

$$0,06 \leq x_{\text{вр}8} \leq 0,07,$$

$$\begin{aligned}
0,04 &\leq x_{\text{вр}9} \leq 0,05, \\
0,03 &\leq x_{\text{вр}10} \leq 0,07, \\
0,06 &\leq x_{\text{вр}11} \leq 0,07, \\
0,02 &\leq x_{\text{вр}12} \leq 0,03; \\
0,05 &\leq x_{\text{дох}9} \leq 0,06, \\
0,04 &\leq x_{\text{дох}10} \leq 0,05, \\
0,05 &\leq x_{\text{дох}11} \leq 0,06, \\
0,02 &\leq x_{\text{дох}12} \leq 0,03,
\end{aligned} \tag{3.16}$$

$$\tag{3.17}$$

А також другий запис системи обмежень є формалізацією обмежень, що накладаються на коливання ризиків на кожному етапі і по кожному показнику.

$$\underline{q}'_{ij} \leq x_{ij} \leq \overline{q}'_{ij}, \quad i=1\dots 12, \quad j \in \{1,2,3,4\}; \tag{3.18}$$

Для знаходження рішення сформульованої вище задачі застосуємо процедуру Excel Пошук рішення. Розрахунки за оцінкою ризику інноваційного проекту приведені в табл. 3.3.

Підсумком оцінки ризику інноваційного проекту є висновок про те, що в сформульованих умовах існує вірогідність залучення додаткових інвестицій у розмірі 407 тис. грн. і недоотримання доходу у розмірі 1,175 тис. грн. Крім того, вірогідне збільшення тривалості перших восьми етапів на 0,093 років і зменшення життєвого циклу інноваційного товару на 0,275 роки (табл. 3.3).

Ризик реалізації інноваційного проекту полягає в тому, що час реалізації, доходи і витрати за даним проектом можуть піддаватися істотним коливанням. Тому з метою визначення стійкості даного проекту при коливанні чинників ризиків пропонується експертним шляхом оцінка трьох варіантів премії за ризик: оптимістичної, найвірогіднішої і песимістичної. Раніше пропонувалося рішення задачі оцінювання найвірогіднішого рівня ризику інноваційного проекту. Знаходження оптимістичного і песимістичного рівнів ризику ЖЦП визначається експертним шляхом. Підсумки розрахунків оцінки ризику інноваційного проекту по трьох варіантом представлені в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Варіанти ризиків інноваційного проекту

	Оптимістичний варіант	Найвірогідніший варіант	Песимістичний варіант
K_1	225,3 тис. грн.	407 тис. грн.	430,5 тис. грн.
K_2	0,06 років	0,093 років	0,16 років
K_3	0,15 років	0,275 років	0,42 років
K_4	850 тис. грн.	1175 тис. грн.	1190,3 тис. грн.

Джерело: розраховано автором

Як видно з викладеного матеріалу, K_1 і K_4 виражені у вартісному виразі, а K_2 і K_3 – в роках. Необхідно перетворити всі критерії в одну одиницю вимірювання, в даному випадку - в грошовий вираз.

При цьому керуватимемося наступними міркуваннями: збільшення терміну проходження перших восьми етапів на 0,093 роки приводить до збільшення інвестиційних витрат на їх реалізацію (їх величина визначається експертним шляхом), при зменшенні терміну комерціалізації інновації на ринку (в нашому прикладі на 0,275 роки), тоді зменшується очікуваний дохід. Результати приведення K_2 і K_3 для трьох варіантів до грошового виразу приведені в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Грошове вирази коливань термінів упровадження і комерціалізації інновації

Критерії Варіанти Ризику	K_2 (років)	K'_2 (у тис. грн.)	K_3 (років)	K'_3 (у тис. грн.)
Оптимістичний	0,06	0,02746	0,15	0,0686
Найвірогідніший	0,093	0,0412	0,275	0,094
Песимістичний	0,16	0,0732	0,42	0,12

Джерело: розраховано автором

З табл. 3.5 видно, що K'_2 і K'_3 в грошових одиницях по трьох варіантах складають 0,027 46 і 0,0686 (оптим.), 0,412 і 0,0 94 (найб. вірогід.), 0,0732 і 0,12 (песим.) тис. грн. відповідно.

Грошова оцінка сумарної величини ризику по трьох даних варіантах представлена в табл. 3.6.

Розрахунок сумарної величини ризику в грошовому виразі (тис. грн.)

Варіанти ризиків	Оптимістичний	Найвірогідніший	Песимістичний
$K_1 = \sum_{i=1}^{12} I_i x_{i1}$	0,2253	0,407	0,4305
$K_2' = \sum_{i=1}^8 T_i x_{i2}$	0,02746	0,0412	0,0732
$K_3' = \sum_{i=9}^{12} T_i x_{i3}$	0,0686	0,094	0,12
$K_4 = \sum_{i=9}^{12} R_i x_{i4}$	0,850	1,175	1,1903
$K = K_1 + K_2' + K_3' + K_4$	1,17163	1,7172	1,814

Джерело: розраховано автором

Слід зазначити, що оцінку стійкості інноваційного проекту слід проводити з урахуванням вищеперелічених підходів до оцінки його ризику.

Запропонована методика оцінки ризику інноваційного проекту по етапах його життєвого циклу з врахуванням як найвірогіднішого процесу його реалізації, так і оптимістичної і песимістичної оцінок, дасть менеджеру проекту надійний інструмент для ухвалення обгрунтованого управлінського рішення про можливість його рекомендації до упровадження.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження теоретико-методичних та практичних аспектів управління фінансовою стійкістю корпорації можна сформулювати такі висновки:

1. На науковому підґрунті існує множинність визначення сутності поняття «фінансова стійкість». Проведений критичний аналіз різних підходів до його тлумачення довів відсутність однастайності в думках науковців щодо його наповнення. Більшість із них представляють фінансову стійкість більш вузько через одні або два показники. Інші подають розширені трактування. Однак очевидно, що фінансова стійкість – багатомірне економічне явище, отже, виражається системою показників. В роботі запропонували наступне визначення фінансової стійкості підприємства – здатність здійснювати основні та інші види діяльності в умовах підприємницького ризику та змін середовища бізнесу з метою максимізації економічної вигоди власників, зміцнення конкурентних переваг організації з урахуванням інтересів суспільства та держави.

2. Науково-організоване забезпечення управління фінансовою стійкістю корпорації є запорукою його стабільного розвитку. Доведено, що процес управління фінансовою стійкістю підприємства повинен ґрунтуватися на використанні певної системи інформаційного забезпечення. При цьому акцентовано, що інформаційна база процесу управління фінансовою стійкістю підприємства не повинна обмежуватися даними лише фінансової звітності, і варто постійно проводити оцінку умов його функціонування, яку можливо провести лише за умов використання як внутрішньої, так і зовнішньої інформації. Визначено активізацію попиту користувачів на інформацію про подальший розвиток корпорацій у середньо- та довгостроковій перспективі, а також на інші нефінансові показники.

3. Кожен суб'єкт господарювання прагне досягти та підтримувати стійкий фінансовий стан, ліквідність та платоспроможність. Фінансова стійкість

виражається системою відносних і абсолютних показників. Обґрунтовано, що залежно від завдань аналізу і характеристичності поняття «фінансова стійкість» порядок розрахунку показників у різних літературних джерелах відрізняється. Але зазвичай аналіз проводиться у такому розрізі: загальна оцінка фінансової стійкості; розрахунок за даними балансу системи абсолютних і відносних показників фінансової стійкості; обчислення інтегрального показника фінансової стійкості. Представлено сучасні методи аналізу фінансового стану підприємства: метод економічних нормалей; стратегічний дю-ділідженс; нечітко множинний метод та діагностичний бенчмаркінг. Охарактеризовано основні економіко-математичні методи і моделі оцінки фінансової стійкості корпорацій; показники фінансово-економічного стану корпорації.

4. В якості об'єкта дослідження виступало сучасна світова корпорація харчової галузі ПРАТ «АБІНЮЕВ ЕФЕС УКРАЇНА», а саме пивоваріння. Діяльність корпорації охоплює виробництво різних видів пива, сидру, квасу. Дослідження майнового стану ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за період 2019-2021 рр. засвідчило значне зростання величини майна підприємства. До того ж рівень фізичного зносу основних засобів у 2021 році дорівнює 65%, а у попередніх двох роках даний коефіцієнт був сталий і дорівнював 71%; це є свідченням запровадження політики оновлення основних засобів. Підприємство є рентабельним та поступово рівень її рентабельності підвищується, оскільки всі аналізовані складові індикатори рентабельності характеризувались незначним зростанням.

5. В ході дослідження був проаналізований фінансовий стан ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за 2019-2021 рр. за абсолютними та відносними показниками ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності. Аналізування відносних показників оборотності ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» дозволяє зробити про високу інтенсивність ефективного використання наявних майнових і фінансових запасів підприємства. Досліджуване підприємство впродовж 2019-2021 рр. є ліквідним, найкращим способом підвищення ліквідності є оптимізація структури дебіторської та кредиторської

заборгованостей. В роботі проведені розрахунки за тримірним показником фінансової стійкості. проведений аналіз засвідчив, що в 2019 році в корпорації спостерігався нестійкий фінансовий стан, але впродовж 2020-2021 років ситуація покращилась. Отже, в цілому компанія характеризується стійким типом фінансової стійкості.

6. Ключовим елементом стратегії управління фінансовою стійкістю ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» є перетворення стратегічних цілей у систему довгострокових короткострокових цілей, через які намагаються впливати на рівень фінансової стійкості підприємства. В роботі з'ясовано, що цілі будуються за ієрархічними принципами, утворюючи ієрархію цілей, «цільовий каркас». Побудовано схему структури цілей стратегії управління фінансовою стійкістю ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» через виділення стратегічної мети, тактичних і оперативних цілей, та цілей оперативного горизонту. Доведено, що процедура структуризації цілей управління фінансовою стійкістю забезпечує взаємозв'язок і єдину цільову спрямованість заходів управління фінансами підприємства, що дасть змогу реалізувати програми фінансової стабілізації та закласти підґрунтя фінансової стратегії на прискорення економічного зростання.

7. Побудова стратегічної карти відділу планування та ефективності комерційної діяльності Департаменту планування та ефективності в ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» дасть можливість підприємству отримати конкурентну перевагу серед інших організацій такого ж виду господарської галузі за рахунок покращення діяльності роботи будь-яких організаційних підрозділів, структур підприємства через приділення уваги не лише питанням фінансам, але й персоналу, клієнтам та внутрішнім процесам роботи підприємства.

8. З метою ефективного упровадження і реалізації інноваційного проекту з моменту генерації ідей до відходу товару з ринку рекомендований методичний підхід до елементного складу життєвого циклу інноваційного проекту підприємства, що складається з трьох фаз і 12 етапів, для кожного з

яких використовується особливий підхід до стратегії в області інноваційного маркетингу, фінансів, виробництва, модернізації, позиціонування, збуту і управління персоналом. Це дозволить ефективно упроваджувати і реалізовувати інноваційні проекти як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Запропоновано методичний підхід до оцінки якості і ступеня ризику інноваційного проекту, який припускає використання чотирьох критеріїв: сумарної величини перевитрати (економії) інвестиційних ресурсів, величини перевитрати (економії) часу реалізації перших восьми етапів, сумарної величини продовження життєвого циклу інноваційного товару, величини недоотримання доходу. На основі викладених вище міркувань сформульована задача лінійного програмування визначення величини ризику кожного етапу життєвого циклу інноваційного проекту, задовольняючої комплексної цільової функції рішення задачі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеєва І.М., Агаркова О.В. Планування розвитку підприємства на основі розробки стратегічного набору. Економіка харчової промисловості. [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2019_10_2_8.
2. Адаменко М.І., Василькова К.Ю., Янцевич А.А. Внутрішні та зовнішні фактори фінансової стійкості монопродуктової компанії. Бізнес Інформ. 2020. №3. С. 312–319.
3. Азаренкова Г.М. Час як ключова ознака в узагальнені понять стабільність та стійкість. Вісник Української академії банківської справи Національного банку України. 2019. № 1(26). С. 87–91.
4. Азаренкова Г.М., Головка О.Г., Піддубна К.І. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: монографія. професора О.Г. Янкового. Одеса, Атлант, 2017. С. 296.
5. Азаренкова Г.М., Легостаєв Д.І., Жовнір В.І. Діагностика стану антикризового управління на підприємстві. Фінанси, облік і аудит. 2017. №1(29). С. 7-19.
6. Батанова Т.В., Напрямки вдосконалення діагностики фінансово-економічної стійкості підприємства [Електронний ресурс] / Наука молода, інтернет-конференція. Режим доступу: [/http://www.iconf.org.ua](http://www.iconf.org.ua).
7. Башнянин Г.І. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2021. № 2 (02). С. 98–101.
8. Белікова Т.В. Оцінка фінансового стану підприємств побутового обслуговування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.05 «Економіка підприємства». Харків. 2016. С. 20.
9. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. Эльга, 2001. С. 528.
10. Борецька Н.П. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 20. С. 63–66.

11. Білик М.Д., Котов І.Л. Фінансовий стан підприємства: теорія, методика. Формування ринкових відносин в Україні. 2019. № 5. С. 86-92..

12. Борщук І.В. Показники фінансової стійкості як складова виміру ефективності функціонування підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2021. № 722. С. 17–21.

13. Бугай В.З. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства. Держава та регіони. 2020. № 1. С. 34–39.

14. Буряковський В.В. Кількісні критерії оцінки невизначеності макроекономічних фінансових потоків. Фінанси України. 2019. № 4. С. 149–157.

15. Васькович І.М. Деякі аспекти фінансової стійкості підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2020. № 2 (33). С. 40-43.

16. Ващенко Л.О. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Економіка підприємства». Київ. 2015. С. 20.

17. Вітлінський В. В. Моделювання економіки. Навч. посіб. КНЕУ. 2015. С. 408.

18. Волощук Л.О. Фінансова стратегія в управлінні розвитком та економічною безпекою підприємств. Економ. журн. 2018. № 1 (1). С. 23-30.

19. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. Науковий вісник Ужгородського університету. 2021. №1 (42). С. 191-196.

20. Геращенко І.О. Напрямки підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю на підприємстві. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут". Харків : НТУ "ХПІ". 2018. № 20 (1296). С. 65-68.

21. Гнип Н. О. Оцінка фінансового потенціалу за фінансовими потоками. Вісник ТНЕУ. № 3. 2018. С. 30-36.

22. Головка О.Г. Понятие финансовой устойчивости банка: современный подход. Материалы третьей международной научно-практической

конференції, УО «Полесский государственный университет» г. Пинск, 23-25 апреля 2019 г. С. 130–131.

23. Головка О.Г. Сучасні проблеми та перспективи управління фінансовою стійкістю підприємства. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва. Збірник наукових праць. 2015. №4. С. 117-121.

24. Головка О. Г. Особливості стратегічного управління фінансовою діяльністю підприємства. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2017. №1 (19). С. 73-77.

25. Головка О. Г. Роль та важливість фінансового планування в ринкових умовах. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2019. №2 (15). С. 193-196.

26. Господарський Кодекс України: документ 436-IV, чинний, поточна редакція - редакція від 15.08.2020, підстава - 808-IX / Верховна Рада Україна. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

27. Гура О. Л., Туриця Е. Д. Методи оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. 2018. №1. С. 215-224. [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuyvgr_ekon_2018_1_24.

28. Давиденко Н.М. Стратегія забезпечення фінансової стійкості підприємств в умовах сучасних викликів та загроз. Науковий вісник Ужгородського університету. 2016. № 1 (47). С. 350-353.

29. Дуб Б.С. Особливості формування фінансової стратегії компанії з використанням матриці Франсона-Романе. Молодіжний вісник УАБС НБУ, Економічні науки. 2018. №7. С. 275-283.

30. Забаріна К.Ф. Особливості використання інструментів стратегічного менеджменту з метою комплексної оцінки фінансової діяльності підприємства. Економічний аналіз: зб. наук. Праць. Тернопільський національний економічний університет. 2021. № 3. С. 37-43.

31. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. МАУП, 2000. С. 148.

32. Килимнюк В. О. Еволюція контролінгу. Його місце та роль в

економіці підприємства. 2018. №1. С.40.

33. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. 2015. С. 485.

34. Ковтун С. О. Бюджетування на сучасному підприємстві, або як ефективно управляти фінансами. Харків. 2016. С.340.

35. Колесникова В.М. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах реформування податкової системи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.02 «Економіка підприємства». Харків. 2017. С. 18.

36. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. 2018. С. 378.

37. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку. Фінанси України. 2018. № 3. С. 138-143.

38. Кузьмін О. Є. Фінансова стійкість і прибутковість як фактори формування трансферного потенціалу інноваційного розвитку підприємства. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2019. № 2 (11). С. 96-103.

39. Левченко Л.О. Огляд методів прогнозування фінансового стану підприємства на основі економетричних моделей. Інформаційні технології в економіці. 2016. №14. С. 164-169.

40. Лисенко Ю.Р. Фінансова стійкість підприємства: економічна суть і підходи до оцінювання. Інноваційний розвиток харчових виробництв, ресторанно-готельного бізнесу та торгівлі : зб. наук. пр. здобувачів вищої освіти. Харків : ХДУХТ, 2017. С. 19-26

41. Мала Н.Т. Стратегічне планування економічного розвитку підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2016. № 767. С. 45-51. [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VNULPM_2013_767_9.pdf.

42. Масленніков Є.І. Механізм управління фінансовою стійкістю промислового підприємства. Ефективна економіка. [Електронний ресурс]. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/20455/1/1-5.pdf>.

43. Матросова В.О. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємств в період кризи. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». 2018. №56. С. 27–30.

44. Мельник Г.Г. Методи та моделі оцінки фінансової стійкості підприємств регіону в антикризовому управлінні. Економічний вісник. 2017. №3 (25). С.108-111.

45. Миротин Л.Б. Логистика интегрированных цепочек поставок: Учебник. 2017. С. 256.

46. Мірошник О.Ю. Особливості оцінки фінансової стійкості підприємства за допомогою абсолютних показників. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». 2019. № 12 (45). С. 134-142.

47. Назарова Г.В. Організаційні структури управління корпораціями : [монографія] / Г.В. Назарова. Х. Инжек, 2014. 420 с.

48. Офіційний сайт Фонду державного майна України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.spfu.gov.ua/>.

49. Павлова І.В. Прогнозування фінансових показників як елемент планування розвитку діяльності підприємства. 2018. № 690. С. 752–755.

50. Патута О. С. Вплив структури капіталу на фінансову стійкість підприємства. Економіка і суспільство. 2019. №2. С. 323–327

51. Петренко Л. М. Нечітко-множинна модель в управлінні фінансовою безпекою підприємства. [Електронний ресурс]. URL: http://nbuv.gov.ua/POR TAL/Soc_Gum/Mise/2010_82.

52. Поверляк Т. І. Фінансово-економічна стійкість як складова економічної стабільності підприємств. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2018. № 1(3). С. 181-186.

53. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua./laws/show/2755-17>.

54. ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»: офіційний веб-ресурс. [Електронний ресурс]. URL: <https://abinbevefes.com.ua>.

55. Про господарські товариства: Закон України № 1576-XII від 19.10.1991. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст.682.

56. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page>.

57. Про затвердження Національного стандарту оцінювання майна № 2 «Оцінювання нерухомого майна»: Наказ від 2004 р., № 1442 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page>.

58. Про затвердження Національного стандарту оцінювання майна №3 «Оцінювання цілісних майнових комплексів»: Наказ від 2006 р., № 1655 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page>.

59. Про затвердження Національного стандарту оцінювання майна №4 «Оцінювання майнових прав інтелектуальної власності»: Наказ від 2007 р., № 1185. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.

60. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 2001 р., №47, ст251 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page>.

61. Рибченко М. Ф. Дискримінантна модель оцінки фінансового стану підприємства. Держава та регіони. Економіка та підприємництво. 2019. № 6. С. 261-263.

62. Русіна Ю.О., Гурець О.О. Управління фінансовою стійкістю підприємств. Формування ринкових відносин в Україні. 2020. № 12(175). С.103-107.

63. Рябенко Г. М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства. Інноваційна економіка. 2019. № 7. С. 105–108.

64. Стрішенець О. Аналітичний огляд фінансової стійкості підприємства. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2018. №3. С. 58-65.

65. Свистун Л.А. Перспективи використання сучасних інформаційних

технологій при здійсненні фінансового планування на підприємстві. Економіка і регіон. № 3. 2018. С.13-21.

66. Смачило В.В. Оцінка фінансової стійкості підприємств. Економічний простір. 2017. №20/2. С.264–275.

67. Смірнова Т.О., Усатюк К.К. Фінансова стійкість підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2017. № 21(11). С. 196-200.

68. Соломенко О.Є. Бенчмаркінг як маркетинговий інструмент вдосконалення бізнес-процесів. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2017. № 35. С. 230–234.

69. Старик Р.Я. управління змінами як фактор зміцнення ринкової позиції підприємства. Наук. вісн. нлту україни. 2015. вип. 21. №14. С. 297–299.

70. Терещенко О.О., Бабяк Н.Д. Фінансовий контролінг: навч. посібник. Київ. 2013. 190 с.

71. Третьяк Н. М., Головка О. Г., Жеваго Д. М. Використання кластерного аналізу для визначення рівня фінансової стійкості підприємств. Фінансовий простір. 2020. №3. С. 8-18.

72. Філонич ОМ, Дряпак Я.О. Управління фінансовою стійкістю підприємства. Економіка і регіон, 2018.

73. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посіб. 2016. С. 360.

74. Царенко О.В. Дью ділідженс як превентивний захід зниження ризиків при оптимізації бізнес-процесів у регіонах. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2018. № 9(2) С. 212-216.

75. Чупров С.В. Анализ нормативов показателей финансовой устойчивости предприятия. Финансы. 2017. № 2. С.17–20.

76. Чухрій М. В. Фінансова конкурентоспроможність підприємств та її складові. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2019. № 1. С. 27–29.

77. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу: учеб. пособ. 2014. С. 208.

78. Школьник І.О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. С. 368.
79. Шумило І. Теоретичні і практичні аспекти аналізу стану фінансової системи економіки. Вісник Національного банку України. 2017. № 3. С. 6–11.
80. Altman E. I. Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. The Journal of Finance. 2017. №4. P. 589 – 609.
81. Bede B. Mathematics of Fuzzy Sets and Fuzzy Logic. Berlin : Springer, 2013. P. 400.
82. Buckley J. Simulating Continuous Fuzzy Systems. Berlin : Springer, 2014. P. 197.
83. Beermann K. Prognosemöglichkeiten von Kapitalverlusten mit Hilfe von Jahresabschlüssen. Westfälischen Wilhelms-Universität Münster. Dusseldorf, 2016. № 11. P. 118 – 121.
84. C. Stickney, R. Weil. Financial Accounting: An Introduction to Concepts, Methods and Uses. USA: Harcourt College Publishers, 2018. P.945.
85. Golovko O. G. Features of the financial services for diagnosis. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики: збірник наукових праць. 2018. № 1(14). С.97-102.
86. Kaouthar L. Corporate governance and bankruptcy filing decisions. Journal of General Management. 2017. № 4. P. 3–36.
87. Kaplan R. S. Why does business need a balanced scorecard. Journal of Cost Management. 2018. May-June. P.5-10.
88. Lanets S. Financial Stability of company in Times of Crisis. Baltic Journal of Economic Students. 2015. №1. P. 122-125.
89. L. Revsine, D. Collins, W. Johnson. Financial Reporting and Analysis. UK: Hardback, 2017. P.1088.

Багатокритеріальна класифікаційна система факторів впливу на фінансову стійкість підприємства

№	Класифікаційна ознака	Група факторів	Характеристика
1	2	3	4
1	За інтенсивністю взаємодії	Взаємопов'язані	Фактори взаємопов'язані між собою, тобто реалізація одного фактора зумовила дію іншого.
		Невзаємопов'язані	Фактори невізаємопов'язані між собою.
2	За місцем виникнення	Внутрішні	Залежать від діяльності підприємства.
		Зовнішні	Не залежать від діяльності підприємства.
3	За важливістю результату	Основні	Значно впливають на фінансову стійкість підприємства.
		Другорядні	Не значно впливають на фінансову стійкість підприємства.
4	За характером впливу	Екстенсивні	Результатом впливу факторів є кількісний приріст результативного показника.
		Інтенсивні	Результатом впливу факторів є якісний приріст результативного показника.
5	За терміном використання	Поточні	Можуть сколивати фінансову стійкість підприємства у короткостроковій перспективі
		Перспективні	Можуть сколивати фінансову стійкість підприємства у довгостроковій перспективі.
6	За способом виявлення	Явні	Можуть бути виявлені в результаті експрес-аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.
		Сховані	Можуть бути виявлені за поглибленого аналізу фінансової діяльності підприємства.
7	За часом дії	Постійні	Фактори, характер впливу яких на фінансову стійкість підприємства з часом суттєво не змінюється.
		Змінні	Фактори, характер впливу яких на фінансову стійкість підприємства постійно змінюється.
8	За ступенем поширення	Загальні	Діють у всіх галузях економіки.
		Специфічні	Діють в умовах окремої галузі економіки або підприємства.
9	За можливістю виміру впливу	Вимірювані	Вплив факторів на фінансову стійкість підприємства може бути кількісно оцінено.
		Не вимірювані	Вплив факторів на фінансову стійкість підприємства не можливо кількісно оцінити.
10	За структурою	Прості	Фактори не можливо розложити на окремі елементи.

Продовження додатку А

1	2	3	4
		Складні	Фактори може бути проаналізовано за елементами.
11	За колективом	Суб'єктивні	Залежать від діяльності юридичних та фізичних осіб.
		Об'єктивні	Не залежать від діяльності юридичних та фізичних осіб.
12	За властивостями явищ	Кількісні	Фактори відображають кількісну визначеність явищ.
		Якісні	Фактори визначають внутрішні якості, ознаки та особливості явищ.
13	За рівнем ієрархії	Першого порядку	Фактори безпосереднього впливу на фінансову стійкість підприємства.
		Другого порядку	Фактори опосередковано впливають на фінансову стійкість підприємства.

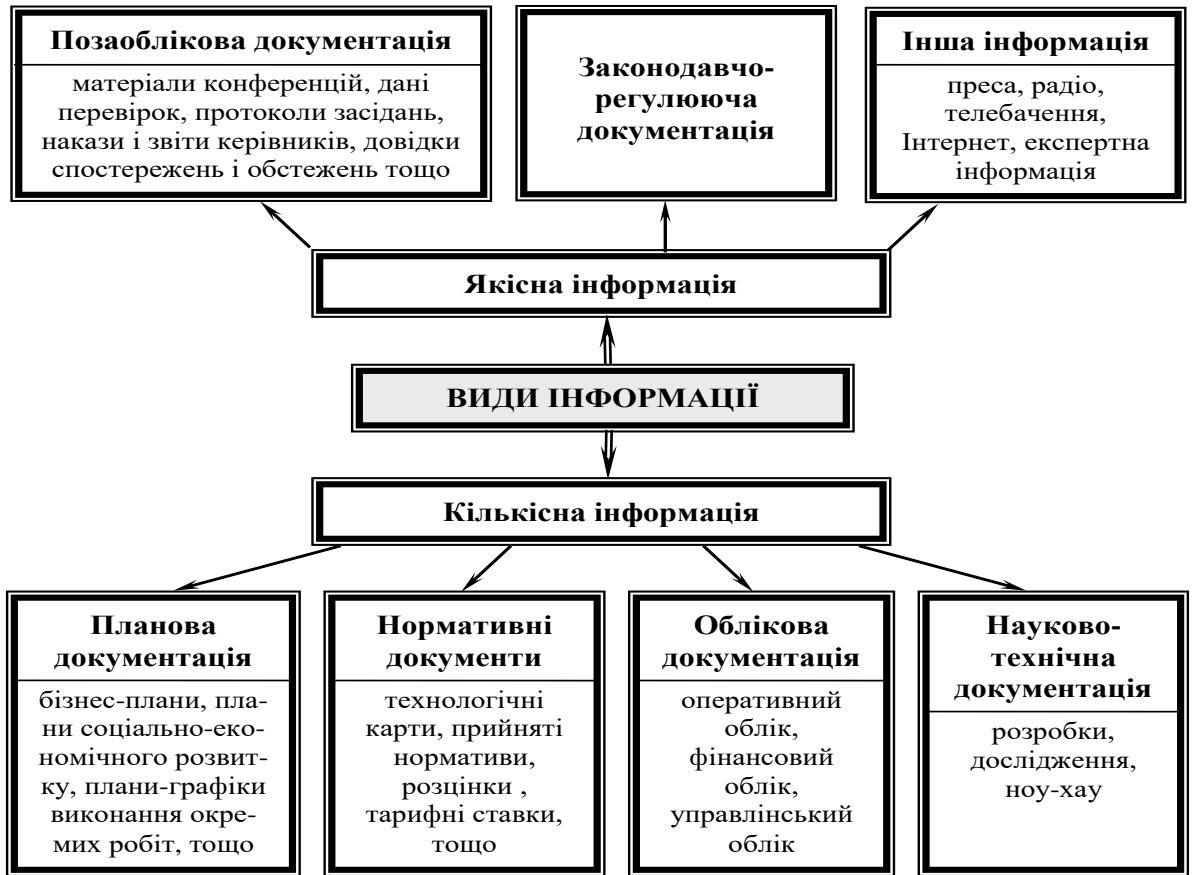
Таблиця А.2

Сутність трактування дефініції «корпорація»

Автор	Трактування дефініції «корпорація»
Р. Старик [69]	Корпорація – акціонерне товариство, що об'єднує діяльність великих фірм для досягнення їх спільних цілей чи захисту привілеїв
О. Тоффлер [83]	Корпорація – це бізнес, заснований як окрема юридична особа, що складається з одного чи більше приватних чи юридичних осіб
Н. Васюткіна [24]	Корпорація – це фірма, що має статус юридично незалежного суб'єкта, в якому власність поділена на частини (долі, паї, акції) і відповідальність кожного співвласника обмежена його вкладом у підприємство
Р. Райх [88]	Корпорація – договірне господарське об'єднання, створене на основі загальних економічних інтересів виробничих працівників і акціонерів для одержання максимального прибутку від виробничої діяльності і вкладених інвестицій
Г. Назарова [47]	Корпорації є ... юридичними особами, які мають повну господарську самостійність у питаннях вибору форми управління, реалізації продукції, встановлення цін і оплати праці, використання чистого прибутку й несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями усіма активами

Продовження додатку А

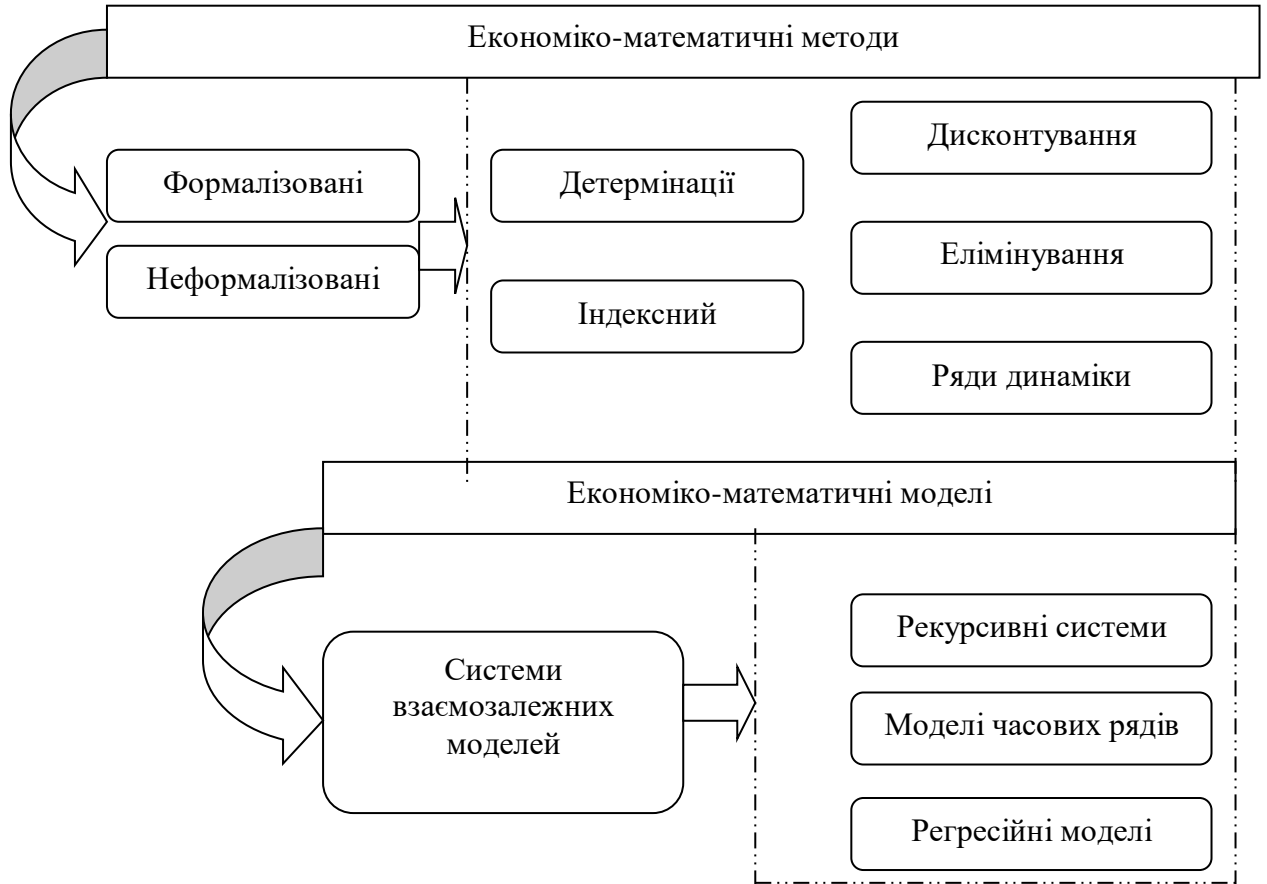
Рис. А.1. Інформаційні джерела ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА»

Додаток Б

Рис. Б.1. Узагальнення методів управління та аналізу фінансовою стійкістю підприємства

Додаток В

Рис. В.1. Узагальнення економіко-математичних методів управління та аналізу фінансовою стійкістю підприємства

Додаток Д

Таблиця Д.1

Характеристика економіко-математичних методів оцінки фінансової стійкості підприємств

Назва моделі	Характеристики моделі
1	2
1. Системи взаємозалежних моделей	<p>Системи взаємозалежних моделей найбільш повно описують економічну систему, що містить, як правило, безліч взаємопов'язаних ендогенних і екзогенних змінних. Такі моделі задають системою взаємозалежних рівнянь такого вигляду (n – число ендогенних змінних, m – число екзогенних змінних):</p> $y_1 = a_{10} + a_{11}x_1 + \dots + a_{1m}x_m + b_{12}y_2 + b_{13}y_3 + \dots + b_{1n}y_n$ $y_2 = a_{20} + a_{21}x_1 + \dots + a_{2m}x_m + b_{21}y_1 + b_{23}y_3 + \dots + b_{2n}y_n$ $y_n = a_{n0} + a_{n1}x_1 + \dots + a_{nm}x_m + b_{n2}y_2 + b_{n3}y_3 + \dots + b_{nn-1}y_{n-1}$ <p>Для знаходження параметрів системи взаємозалежних рівнянь використовуються більш складні методи: дво- і трикроковий метод найменших квадратів, методи максимальної правдоподібності з повною і неповною інформацією, методи математичного програмування та ін.</p>
2. Рекурсивні системи	<p>Спочатку вибирають ендогенну змінну залежну тільки від екзогенних змінних (зовнішніх факторів), позначають її y_1. Потім вибирають внутрішній показник, який залежить тільки від зовнішніх факторів і від y_1, і т.д.; таким чином, кожний наступний показник залежить тільки від зовнішніх факторів і від внутрішніх попередніх. Параметри першого рівняння рекурсивних систем знаходять методом найменших квадратів, їх підставляють в друге рівняння і знову застосовується метод найменших квадратів і т.д.</p>
3. Моделі часових рядів	<p>Часовий ряд – це послідовність економічних показників, вимірюваних через однакові проміжки часу. У моделях часових рядів y_t зазвичай виділяють три складових її частини: тренд x_t, сезонну компоненту S_t, циклічну компоненту C_t і випадкову компоненту $\square$. Зазвичай модель має таким вигляд:</p> $y_t = x_t + S_t + C_t + \square \text{ при } t = 1, \dots, n$ <p>Трендом тимчасового ряду називають нециклічну компоненту, що плавно змінюється та описує чистий вплив довготривалих факторів, ефект яких позначається поступово. Дія цих факторів відбувається поступово, тому їх внесок дослідники описують за допомогою гладких кривих, тобто їх можна задати в аналітичному вигляді. Сезонна компонента часового ряду описує поведінку, що змінюється регулярно протягом заданого періоду. Вона складається з послідовності майже повторюваних циклів. У деяких тимчасових рядах сезонна компонента може мати плаваючий або змінюваний характер.</p>

Джерело: [39]

Продовження додатку Д

Таблиця Д.2

Основні показники, що використовуються для аналізу економічного стану підприємства

Показник	Формула для розрахунку	Оптимальне значення показника
1	2	3
Коефіцієнт рентабельності активів	$K_{pa} = \frac{\Pi_p}{(Bб_0 + Bб_1) \div 2},$ <p>Π_p – чистий прибуток; $Bб_0$ – валюта балансу на початок періоду; $Bб_1$ – валюта балансу на кінець періоду.</p>	> 0 Збільшення
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$K_{pвк} = \frac{\Pi_p}{(Bк_0 + Bк_1) \div 2},$ <p>Π_p – чистий прибуток; $Bк_0$ – сума власного капіталу на початок періоду; $Bк_1$ – сума власного капіталу на кінець періоду.</p>	> 0 Збільшення (~0,13-0,24)
Коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу	$K_{pск} = \frac{\Phi_0}{(Bб_0 + Bб_1) \div 2},$ <p>Φ_0 – фінансовий результат від операційної діяльності до оподаткування; $Bб_0$ – валюта балансу на початок періоду; $Bб_1$ – валюта балансу на кінець періоду.</p>	> 0 Збільшення (~0,12-0,18)
Коефіцієнт рентабельності діяльності	$K_{pд} = \frac{\Pi_p}{ЧД},$ <p>Π_p – чистий прибуток; $ЧД$ – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт послуг).</p>	> 0 Збільшення
Коефіцієнт зносу основних засобів	$K_{зоз} = \frac{З}{O_3},$ <p>$З$ – сума зносу; O_3 – первісна вартість основних засобів.</p>	Зменшення
Коефіцієнт оновлення основних засобів	$K_{ооз} = \frac{HO_3}{O_3},$ <p>HO_3 – сума основних засобів, що надійшли у плановому періоді; O_3 – основні засоби за первісною вартістю на початок періоду.</p>	Збільшення
Коефіцієнт оборотності активів	$K_{оо} = \frac{ЧД}{(Bб_0 + Bб_1) \div 2},$ <p>$ЧД$ – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); $Bб_0$ – валюта балансу на початок періоду; $Bб_1$ – валюта балансу на кінець періоду.</p>	Збільшення
Коефіцієнт фінансової стійкості підприємства	$K_{фс} = \frac{Bк}{(D_3 + K_3)},$ <p>$Bк$ – власний капітал; D_3 – довгострокові зобов'язання; K_3 – короткострокові зобов'язання.</p>	Збільшення

Продовження таблиці Д.2

1	2	3
Коефіцієнт покриття	$K_{II} = \frac{Об_3}{ПЗ},$ <p>Обз – оборотні засоби, ПЗ – поточні зобов'язання.</p>	> 1 Збільшення
Коефіцієнт загальної ліквідності	$K_{зл} = \frac{Об_3}{(ДЗ + ПЗ) \div 2},$ <p>Обз – оборотні засоби; ДЗ – довгострокові зобов'язання; ПЗ – поточні зобов'язання.</p>	Збільшення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{ал} = \frac{Г_к}{ПЗ},$ <p>Гк – грошові кошти; ПЗ – поточні зобов'язання.</p>	~0,2 – 0,35
Коефіцієнт заборгованості	$K_3 = \frac{З_к}{В_к},$ <p>Зк – залучений капітал; Вк – власний капітал.</p>	0,5 – 0,7
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$K_{кзк} = \frac{П_p}{(З_a + ДЗ + ПЗ + Д_м) \div В_б},$ <p>З_а – забезпечення наступних витрат і платежів; ДЗ – довгострокові зобов'язання; ПЗ – поточні зобов'язання; Д – доходи майбутніх періодів; Вб – валюта балансу.</p>	< 1 Зменшення
Прибутковість інвестицій (за методом участі в капіталі)	$PI_C = \frac{П_p}{IC} * 100,$ <p>П_р – чистий прибуток; IC – сума інвестицій.</p>	~ 11,5%

Джерело: [32]

Продовження додатку Д

Таблиця Д.3

Система розрахунків показників оцінки фінансового стану підприємства

Основні показники, які характеризують аспекти діяльності, що відстежуються, одиниця вимірювання	Порядок розрахунку аналітичних показників	Висновки	Нормативне (оптимальне) значення
1	2	3	4
ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ			
Маневреність власних оборотних засобів	$\frac{BOA}{OA}$	для нормального функціонування підприємства цей показник змінюється в межах від 0 до 1	0 – 1
Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	$\frac{OA + BMII}{PIZ}$	значення показника залежить від галузей та видів діяльності, його зростання розцінюється як сприятлива тенденція	1,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{OA - З - BMII}{PIZ}$	при аналізі тенденції зміни цього показника необхідно приділяти увагу факторам, які обумовили його зміну	0,6 – 0,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	$\frac{ГК + ПФІ}{PIZ}$	показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути погашена негайно, найбільш жорсткий критерій ліквідності	0,2 - 0,35
Частка оборотних коштів в активах, %	$\frac{OA \cdot 100}{B}$	показує, яку частину в активах підприємства становлять оборотні кошти	
Частка власних оборотних коштів в оборотних активах	$\frac{BOA \cdot 100}{OA}$	показує, яку частину становлять власні оборотні кошти в загальному обсязі оборотних коштів	
Частка власних оборотних коштів у покритті запасів, %	$\frac{BOA \cdot 100}{З}$	рекомендована нижня межа цього показника становить 50 відсотків	
Частка запасів в оборотних активах, %	$\frac{З \cdot 100}{OA}$	показує, яку частину в оборотних активах становлять запаси	
Коефіцієнт покриття	$\frac{OA}{PIZ}$	ступінь покриття поточних зобов'язань оборотними активами	> 1
ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ			
Коефіцієнт концентрації власного капіталу (коефіцієнт фінансової автономії)	$\frac{BK}{B}$	зростання цього показника свідчить про збільшення фінансової стійкості, стабільності та незалежності підприємства	> 0,5

Продовження таблиці Д.3

1	2	3	4
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{Б}{ВК + ЗНВП + ДМП}$	збільшення значення цього показника в динаміці свідчить про зростання частки позикових коштів при фінансуванні підприємства	< 2
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{ВК - НА}{ВК}$	значення цього показника залежить від структури капіталу та галузевої належності підприємства. Для того щоб зробити висновок, необхідно порівняти значення цього показника із загальногалузевим розміром	> 0,1
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{ПК}{Б}$	показує, яку частину в балансі підприємства становить позиковий капітал	< 0,5
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	$\frac{ДП}{НА}$	показує, яка частина основних засобів та інших необоротних активів фінансується зовнішніми інвесторами. Збільшення значення цього показника в динаміці свідчить про зростання залежності підприємства від зовнішніх інвесторів	
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$\frac{ДП}{ДП + ВК}$	зростання цього показника в динаміці - негативна тенденція, яка свідчить про залежність від фінансування ззовні	
Коефіцієнт структури позикового капіталу	$\frac{ДП}{ПК}$	показує, яку частину в позиковому капіталі підприємства становлять довгострокові пасиви	
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{ПК}{ВК}$	збільшення значення цього показника свідчить про зниження фінансової стійкості та навпаки	
Коефіцієнт забезпечення власними засобами	$\frac{ВК + ЗНВП + ДМП - НА}{ОА}$	зростання цього показника забезпечує для неплатоспроможного підприємства можливість використання позасудових заходів відновлення платоспроможності	> 0,1
Показник фінансового левериджу	$\frac{ДП}{В - ДП}$	зменшення значення цього показника свідчить про позитивні зрушення на підприємстві	< 0,25
Оборотність коштів у розрахунках, оборотів, ОКРО	$\frac{ВР}{СДЗ}$	зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства	> 0,2

Продовження таблиці Д.3

1	2	3	4
Час обороту коштів у розрахунках, днів, ЧОКР	$\frac{360 \text{ днів}}{ОКРО}$	зменшення значення показника свідчить про збільшення ОКРО та є сприятливою тенденцією для підприємства	$\frac{ДП}{В - ДП}$
Оборотність запасів, оборотів, ОЗО	$\frac{СР}{СЗ}$	зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства	
Час обороту запасів, днів, ЧОЗ	$\frac{360 \text{ днів}}{ОЗО}$	сприятливою вважається тенденція зниження значення показника	
Час обороту кредиторської заборгованості, днів, ЧОКЗ	$\frac{СКЗ \cdot 360 \text{ днів}}{СР}$	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства	
Тривалість операційного циклу, днів, ТОЦ	$ЧОКР + ЧОЗ$	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства	
Тривалість фінансового циклу, днів	$ТОЦ - СКЗ$	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства	
Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	$\frac{СДЗ}{ВР}$	зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства	
Оборотність власного капіталу, оборотів	$\frac{ВР}{СРВК}$	збільшення значення показника є сприятливою тенденцією для підприємства	
Оборотність сукупного капіталу, оборотів	$\frac{ВР}{Б}$	збільшення значення показника є сприятливою тенденцією для підприємства	
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	$\frac{ЧИ - ДВА}{ВК}$	показує, якими в середньому темпами може розвиватися підприємство в майбутньому	

Джерело: [34]

Додаток Е
Фінансова звітність ПРАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС УКРАЇНА» за 2021 рік

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2021 р.
Форма №1

Актив	Код рядка	Код за ДКУД	
		1801001	1801001
		На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	16 637	16 857
первісна вартість	1001	56 315	58 756
накопичена амортизація	1002	(39 678)	(41 899)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	218 042	529 758
Основні засоби	1010	1 621 570	1 668 074
первісна вартість	1011	5 591 730	5 811 031
Знос	1012	(3 970 160)	(4 142 957)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
Знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	32	32
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	166	123

Продовження додатку Е

Відстрочені податкові активи	1045	298 898	268 684
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	2 155 345	2 483 528
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	246 638	416 677
Виробничі запаси	1101	167 922	192 411
Незавершене виробництво	1102	17 946	31 214
Готова продукція	1103	51 420	160 324
Товари	1104	9 350	32 728
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	194 575	264 757
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	29 967	54 010
з бюджетом	1135	45 901	9 901
у тому числі з податку на прибуток	1136	45 901	9 901
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	23 837	25 429
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	295 571	85 898
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	30 810	110 503
Усього за розділом II	1195	867 299	967 175
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	3 022 644	3 450 703

Продовження додатку Е

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	95 107	95 107
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	121 549	121 549
Додатковий капітал	1410	0	390 393
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	31 448	31 448
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-76 095	-320 200
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	172 009	318 297
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	7 216	6 210
Довгострокові забезпечення	1520	2 113	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	2 113	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	9 329	6 210
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	685 000	650 000
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	1 715 659	2 099 349
розрахунками з бюджетом	1620	141 064	133 304
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	0	0
розрахунками з оплати праці	1630	13 922	2 521
одержаними авансами	1635	66 101	29 779
розрахунками з учасниками	1640	735	733
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0

Продовження додатку Е

Поточні забезпечення	1660	44 998	40 274
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	173 827	170 236
Усього за розділом III	1695	2 841 306	3 126 196
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	3 022 644	3 450 703

Примітки: Управлінський персонал несе відповідальність за складання фінансової звітності відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності та за таку систему внутрішнього контролю, яку управлінський персонал визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки.

Керівник

Хренов Д.Ю.

Головний бухгалтер

Савченко В.М.